Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...мнай 1921 оной ...иин 21-һээ гарана | № 308 (13624) | 1971 оной декабриин 31, пятница | Сэн 2 мүнгэн

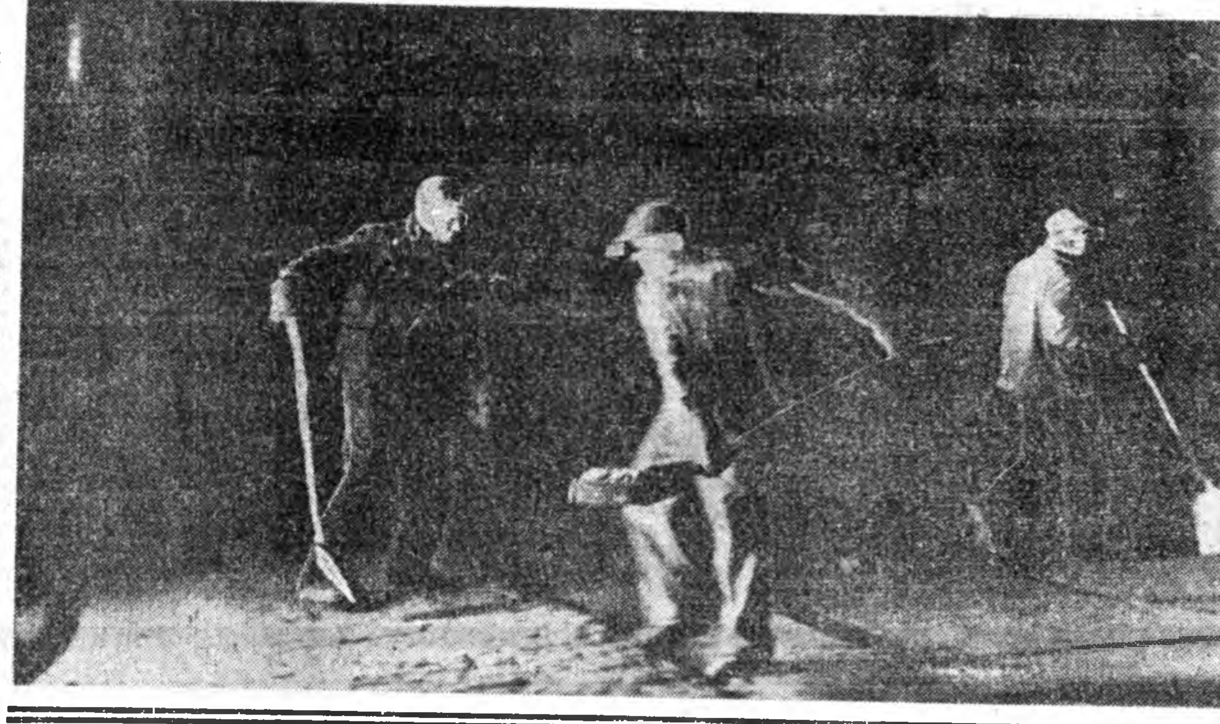

...ДЭ үдэрнүүдтэ ЛВРЗ-гэй булад хайлуулдаг цехэй нэгэдэхи ...нэй пеэшэнэй 5-дахи разрядай булад хайлуулагшад Анатолий ...н, Анатолий Щегловский, Николай Батков гэгшэд халаанайн... ...юрмо 120—130 процентээр дүүргэнэ.
...УРАГ ДЭЭРЭ: булад хайлуулдаг цехэй 1-дэхи мартенэй пеэшэ... ...ргэдэ Анатолий Щегловскиин халаан ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ААЛИШАДАЙ ҮГЭ БАТА

...номыскын һүнэй гүүр... ...коллектив Дээдэ-Тайл... ...совхоз дотор ходоодо ... зэргэдэ ябадаг юм. ...хи һаалишад даажа ...ан социалис уялгануу... ...кэлһээ жэлдэ нэрэтэй ...ойгоор дүүргэдэг гу... ...ай. Эбтэй эетэй ажа... ...аа эндэхи һаалишад ...ы соогоо мэдээжэ боло... ...үнинэй. Олонхи һаали... ...эндэ арба гаран жэлдэ ...гаряагүй хүдэлнэ. Мүн ...үүртэдэ малай үүлтэр ...аруулха хүдэлмэри ...атай ябадаг. 1967 ондо ...үүртэ «Коммунис ажа... коллектив» гэһэн нэрэ ...дэ хүртэһэн юм.

...һэдэхи табан жэлэй тү... ...ын жэлдэ эндэхи һаа... ...д үнеэн бүриһөө тугал ...а, 1816 килограмм һү ...а уялгатай байһан юм. ...ишад абаһан социалис ...яа һараһаа урид нэрэ... ...солотойгоор дүүргэжэ ...а. Тус коллектив 152 үнеэдэй тус бүриһөө 1922 килограмм һү һааһан, тугал түлжүүлһэн байна.

Гүрэндэ һү худалдаха түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ һаалишад Аграфена Аюшеева, Клавдия Авдеева, Валентина Борисова, Елена Рекунова болон бусадай хубитань ехэ. Эдэнэр 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2 мянган килограммһаа дээшэ һү һаажа абаа.

Үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха тухай Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой һаалишадай республика дотор гаргаһан үүсхэлые эндэхид һайшаан дэмжэһэнээ мэдүүлээ һэн. Мүнөө тус коллектив үбэлэй туршада үнеэн бүриһөө ехэ һү һаажа абаха уялга урдаа табинхай ажаллана.

Д. ДОРЖИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хоринн аймаг.

АРБАН ХОНОГООР УРИДШАЛБА

Худанай леспромхозой модошод 226 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари байгша оной декабриин 21-дэ амжалтатайгаар дүүргэбэ. Эдэнэр жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр шиидэнхэй. Тус леспромхозой модошод байгша оной эхинһээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар һүүлэй үедэ ажалайнгаа бүтээсые горитойхоноор дээшэлүүлбэ. Хүн бүхэндэ хубаахада урданайхиһаа 20 кубометр ехэ модон бэлэдхэгдээ.

Оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн модошод амжалта туйлахал ёһоороо туйлана. П. И. Павлов, П. Е. Коновалов, В. П. Костылёв гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадануудай хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари 30—40 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр ерэхэ жэлэй февраль һарын түсэбөөр хүдэлжэ байнад.

Н. ТЮРНЕВ.

Хэжэнгэ.

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...С. В. БАЛДЫНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО ...ВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...н-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын ... удаан саг соо эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр ...тай болоһонтойнь дашарамдуулан, заводой слесарь нүхэр Сте... ...ромеевич **Балдыновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...умэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

...-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
...оной декабриин 30.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...Н. В. РУДАКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО ...ЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...убликын партийна, совет болон ажахын органуудта удаан ...аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 на... ...олоһонтойнь дашарамдуулан, «Иркутсклесстрой» трестын ...най барилга-хабсаралгын управлениин начальник нүхэр Ни... ...адимирович **Рудаковые** Буряадай АССР-эй Верховно Сове... ...зидиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

...-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
...оной декабриин 30.

Яхадай газетын 50 жэлэй ой

...СК. (ТАСС). Яхадай ... («Искра») гэжэ респуб...а газетын 50 жэлэй ой... ...эндэ Ажалай Улаан Ту...ен барюулалгын ёһололдо ...гдаһан хотын ажалшадай баярай суглаан эндэ декабриин 28-да болоһон байна. КПСС-эй Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь Г. И. Чиряев газетын тугта шагнал хайрыень зүүлгээ.

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБҮҮДЫЕ ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЗОРЮУЛАЯ

Москвагайхидай шэнэ социалис уялгануудһаа

Ниислэл хотын ажалшад партиин XXIV съездын табиһан зорилгые — Москвае жэшээтэ коммунис хото болгохын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсонхой. Ажалда коммунис ёһоор хандахын тула ажалшадые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һайжараа, хүн зоной ажалай эрхэ байдал, ажаһуудал ба амаралтые һайжаруулха, фабрично-заводской, мүн городой эзэлһэн газар талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Предприятинууд ба организацинуудай коллективүүд бүхы технико-экономическа туйлалтануудаа дээшэлүүлхын, продукциин шанар һайжаруулхын, үйлэдбэриин ашаг үгэсын ургалтые хангахын түлөө бүхы эрмэлзэл, оролдолгоео шэглүүлжэ, 1972 оной, мүн юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө шармайн оронхой. Москва хотын ажалшад партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжожо, СССР-эй тогтон байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа эрмэлзэн, иимэ социалис уялгануудые абаба:

Промышленностьда — продукци худалдаха хэмжээнэй, промышленна шухала хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха талаар 1972 оной гүрэнэй түсэб болзорһоо урид, декабриин 25 хүрэтэр дүүргэхэ. Олонхи предприятинуудай коллективүүд үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые Агууехэ Октябриин Социалис революциин 58 жэлэй ой — 1975 оной ноябриин 7 болотор дүүргэхэ. Энэнь ниислэл хотын промышленностьда табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо нэгэ һара урид дүүргэхэ арга олгохо байна. Продукци үйлэдбэрилгын ургалта гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха.

Барилгада — капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие хамтадхаһанай, индустриальна баазые хүгжөөһэнэй, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүсэд хэрэглэһэнэй, үйлэдбэриие, мүн проектно-сметнэ хэрэгүүдые нарижуулһанай ашаар барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй хэмжээнэй талаар 1972 оной түсэбые декабриин 28-да дүүргэхэ. Барилгын олонхи организацинууд барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэбые 1975 оной ноябриин 7-до дүүргэхэ, тэрэшэлэн барилгын талаар бүхы хүдэлмэриин табан жэлэй түсэбые 1975 оной декабриин 1 болотор дүүргэхэ арга олгохо байна.

Соёл культура ба искусствын хүдэлмэришэд зохёохы ажалтай интеллигенциин урда КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө оруулха хубитые арьбадхаха, тэрэшэлэн совет хүнүүдэй коммунис ухаан бодолые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ байна. Ниислэл хотын уран зохёолшод, уран зураашад, композиторнууд, кино ба театрнуудай хүдэлмэрилэгшэд манай үе сагай гайхамшаг туйлалтануудые харуулһан, Эхэ орон, парти, совет арадые магтан дуулаһан мүнөө үеын шухала болон түүхэтэ-революционно темэнүүдтэ зорюулагдаһан шэнэ зохёолнуудые бэшэхэ байна.

***

Москвагай ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха, тиигэжэ коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулха байха гээд Советскэ Союзай Коммунис партиин Ленинскэ Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ДЭБЖЭЛТЫН ЗАМААР

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ленинградай партийна организациин эдэбхитэдэй суглаан КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые суглаанда хабаадагшад хани халуунаар, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаа.

Нүхэр Л. И. Брежневэй удха түгэлдэр, тодорхой элидхэлые зал соо һуугшад ехэ анхаралтайгаар шагнажа, оло дахин альга ташалган болоо.

Элидхэлэй һүүлшын үгэнүүдые партийна эдэбхитэд хүл дээрээ зогсожо, нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой хүндэлэлдэ зорюулагдаһан баярай хашхараан зэдэлээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгые эхилхэдээ, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов иигэжэ хэлээ:

— Ленинградайхид политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые декабриин 25 болотор амжалтатайгаар дүүргэбэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан шэнэ табан жэлэй түсэб Ленинградай ажалшадта, бүхы совет хүнүүдтэл адли, ажал ябуулгынь дайшалхы программа болоо.

Үгэ хэлэгшэд бултадаа Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй дотоодын ба гадаадын политикые халуунаар һайшаан дэмжээ, ажалшадай ажаһуудалай хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай, ороной экономическа ба бэеэ хамгаалгын хүсэнүүдые һайжаруулха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ тухай анхарал оролдолго гаргадагайнь түлөө партиин Центральна Комитедтэ баяр баясхалан хүргөө.

Ленинград хотын ба областиин бүхы ажалшад, коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй дотоодын ба гадаадын сэсэ мэргэн политикые халуунаар дэмжэнэ, һайшаана гээд суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар, ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абтаһан резолюци соо хэлэгдэнэ. Ленинградайхид парти ба арадай революционно дайшалхы ба ажалай алдарта уг заншалые үдэр бүри арьбадхаха, юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулха байха гээд суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-ые, Политбюрое найдуулаа.

Фидель КАСТРО КПСС-эй ЦК-гай ДЕЛЕГАЦИТАЙ УУЛЗАБА

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-министр Фидель Кастро Чилиин Коммунис партиин 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа Сантьяго ошохо замдаа эндэ ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко түрүүтэй КПСС-эй делегацитай уулзаба.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ А. П. Кириленко Кубын революциин илаһаар 13 жэлэй ойтой, шэнэ жэлээр дашарамдуулан, Кубын бүхы арадта, нүхэр Фидель Кастрода КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй амаршалгые дамжуулба.

КПСС-эй делегаци Чилидэ ерэбэ

САНТЬЯГО. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко түрүүтэй КПСС-эй делегаци Чилиин Компартиин 50 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадахаяа эндэ ерээ.

КПСС-эй делегациие Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан, Компартиин Генеральна секретариин орлогшо Виктор Диас болон бусад угтаба.

ВЦСПС-эй МЭДҮҮЛГЭ

Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү американ сэрэгэйхидэй зүгһөө хэгдэһэн шэнэ гэмтэ ябуулга тухай хүдэлмэришэн анги, бүхы совет арад дураа гутангаар мэдэжэ абаба. США-гай засагаархид ДРВ-е бомбодолгые болюулха тухай уялгануудаа эбдэн, өөрынгөө авиаци дахинаа эльгээжэ, ДРВ-гэй Куангбинь, Нгеан, Тханьхоа гэжэ провинцинуудые ехээр бомбодобо. Энэ добтолгын үедэ промышленна предприятинууд, граждан эмхи зургаанууд һандаргагдаа, энгэй хүнүүдэй шуһан адхараа.

Вьетнамай Демократическа Республикын олон хүнүүдтэй районуудта дээрмэшэн ёһоор агаарһаа добтолго бэеэ даанхай Вьетнамай Демократическа Республикын бэеэ даанхай ба аюулгүй байдалда бүдүүлигээр хамаарһан ушар гээшэ. ДРВ-дэ эсэргүүгээр агаарай добтолго шангадхажа, Вьетнам тушаа Парижска зүблөөнэй хүдэлмэриие һаатуулжа, Индохитадай фронтнууд дээрэ урагшагүйдэжэ байһан Америкын империализм политическэ талаараа доройтолго, дэлхэйн энэ районодо дайе унжагайруулха гэһэн хараа түсэбөө хуушанайхяараа үргэлжэлүүлжэ байна гээшэ.

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет хүдэлмэришэд ба албаа хаагшад, тэдэнэй профсоюзуудай үмэнэһөө Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү американ сэрэгэйхидэй дээрмэдэлгын шэнэ ябуулганууды дураа гутангаар шүүмжэлээд, энэ ороной энгэй хүн зондо эсэргүү харата ябуулгаяа энэ гэһээр болюулха эрилтэ табина. Вьетнамай баатар арад эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалаа хамгаалан, Советскэ Союзай бусад хани барисаата социалис оронуудай, дэлхэйн түрүү үзэл бодолто бүхы хүсэнүүдэй аха дүүгэй туһаламжаар американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй аашануудта шанга сохилто үгэжэ, бүрин хүсэд илалта туйлаха байһандань манай ороной ажалшад этигэн найдана.

Советскэ Союзай ажалшад интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ тула вьетнам арадай үнэн зүбтэй тэмсэлдэ бүхы талын туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэг, саашадаашье үзүүлжэ байха. Манай ороной хүдэлмэришэн анги ходоодо таанадтай хамтал, вьетнам ханинар.

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕТ.

АЖАЛАЙ АМЖАЛТА, ТҮГЭС ДҮНГҮҮД

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

I.

...ышленностиин хүдэлмэрилэгшэд ...**ажаһуудалай ба ажахын хэрэг... ...д товар** үйлэдбэрилхэ жэлэйн... ...эб болзорһоо урид дүүргэбэ. Ме... ...фарфоро-фаянсова амһартануудые, ...кл ба мотороллер, мотовелоси... ...мопед үйлэдбэрилэн гаргаха жэ... ...эб болзорһоо урид дүүргэгдэв. ...й дүүрэтэр 60 миллион түхэ... ...мебель, 14 миллион түхэригэй фарфоро-фаянсова амһартанууд, 14 мянган мотоцикл, мотороллер, 14 мянган мотовелосипед, мопед түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаха.

II.

Далайн транспортын хүдэлмэрилэгшэд дотоодын гол мүрэнүүдээр ба хилын саана эд бараа зөөхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргээ.

(ТАСС).

...Р-эй ПРОМЫШЛЕННОСТЬ 1971 ОНОЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭЭ

...ссин Федерациин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV ... шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, юһэдэхи табан жэлэй ...ын жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис ...эндэ оролсоод, промышленна продукци худалдаха талаар жэлэйнгээ ...болзорһоо урид, декабриин 27-до дүүргэбэ. 1970 онтой сасуулбал, про... ...на үйлэдбэриин хэмжээн 8 процентээр дээшэлээ. Энэ нэмэлтэ продук... ...90 процентһээ үлүүнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа. ...ша оной дүүрэтэр нилээд ехэ нүүрһэн, түмэр руда малтан абтаха, хэдэн ... автомобильнууд, хүдөө ажахын машинанууд, приборнууд, автомат хэ...үүд, саарһан болон продукциин бусадшье зүйлнүүд түсэбһөө гадуур үй...лэн гаргагдаха байна.

...ргэн бүд, сагаан эдеэ, колбасна зүйлнүүд болон арадай үргэн хэрэглэм...ын эд товар үйлэдбэрилэн гаргаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв. Үнгэрэгшэ ... сасуулбал, ажаһуудалай ба ажахын хэрэгсэлнүүдые хангалгын эд то...лэдбэрилгэ 10 процентээр дээшэлээ.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ—БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Украинын ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, промышленна продукци худалдаха ба олонхи шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ ниитэ хэмжээнэй талаар юһэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын оной түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 28-да дүүргээ.

Промышленностиин олохон предприятинуудай коллективүүд үйлэдбэриин эрхим дээдэ үрэ дүнгүүдые туйлаба.

1971 оной турша соо нилээд ехэ хэмжээтэй үнгэтэ хара металл, электрын элшэ хүсэн, түлишэ ба бусад түхэлэй түүхэй эдүүд болон материалнууд алмагдаа.

***

Казахстанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, продукци худалдаха ба олонхи шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха тоо, хэмжээнэй талаар 1971 онойнгоо түсэбые болзорһоо урид, декабриин 25-да дүүргээ. Промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 8 процент шахуугаар нэмэбэ (түсэбынь 7,3 процент байгаа). Соёлой ба ажаһуудалай ажахын хэрэглэмжэ хангадаг эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ 16 процентээр ехэ болоо.

***

Эстониин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд 1971 онойнгоо түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, продукци худалдаха ба олонхи шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 24-дэ дүүргэһэн байна. Продукциин бүхы нэмэлтэнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр туйлагдаа.

***

Таджикистанай промышленность промышленна продукци худалдаха, олонхи зүйлэй эд товар үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшэбэл, продукци бүтээн гаргалгынь хэмжээн 10 процентээр нэмээ. Бүтээгдэдэг продукциин бүхы ургалтын 80 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр туйлагдаба. Жэлэй һүүл болотор үшөө хэдэн арбаад миллион түхэригэй продукци нэмэжэ үйлэдбэрилэгдэхэ.

***

Горьковско областиин ажалшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, промышленна продукци худалдалгаар, олонхи шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгээр юһэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын оной гүрэнэй түсэбые болзорһоо урид, декабриин 27-до дүүргэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 120 миллион үлүүтэй түхэригэй продукци бүтээгдэ... Үйлэдбэрилгын хэмжээнэй ургалта гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр туйлагдаа.

***

Армениин ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын оной даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Бэлэдхэлэй пунктнуудта 53 мянган тонно мал, 199 мянган тонно һүн, 106 миллион үндэгэн, 4490 тонно нооһон тушаагдаа, энэнь 1971 оной арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнһээ дээшээ, үнгэрэгшэ жэлэй энэл үе соо худалдан абтаһанһаа ехэ байна.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга үргэлжэлһөөр.

ХОЁР ЖЭЛЭЙ БЭЛШЭР ДЭЭРЭ

Колхоз, совхозуудта продукци худалдаха хубилгагдахагүй түсэб хүргэглэнэ, гүрэндэ тэрэнһээ үлүү тушаабалнь дээгүүр сэнгээр абадаг болоохой. Мүн хүдөө ажахын предприятинууд техникээр, үтэгжүүлгээр урдынхиһаа үлүүгээр хангагдана. барилга хэхэ, газар һайжаруулха хэрэгтэ мүнгэ ехээр үгтэнэ.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһанай, колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй эдэбхи ехэтэйгээр ажаллаһанай ашаар республикымнай хүдөө ажахы жэлһээ жэлдэ өөдөөл гарана. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ороохо таряа, тэжээл ехээр абадаг болоһоной ашаар республика дотор мяха абалга 23 процентээр, һү — 22, үндэгэ — 25, ноохо — 19 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байгаа. Тиихэ зуураа, республикын колхоз, совхозуудта үхэрэй тоо 15 мянган толгойгоор, хонид 185 мянгаар олошорһон юм.

Түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, колхоз, совхозууднай ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ талаар үшөө нэгэ алхам хэбэ. Хабартаа хүйтэн, зунай эхеэр хура бороогүй байгаад, һүүлээрнь үзэгдөөгүй ехэ үер боложо, намартаа үһээ бороо унжагайржа, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ ехэ һаад хүргэһэн, экономикодонь хохидол ушаруулһан байха юм. Тиигэжэ хэдэн арбаад мянган гектар ороохо тарянай, хартаабхын, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургаса хосорһон байгаа. Үерэй болоходо адууһа малай байра һандаргаагдаһан, бэлшээри үһанда абтаһан байжа, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ ехэ тодхор ушаруулаа һэн.

Хэды иимэ ехэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, хүдөөгэймнай ажалшад эмхи гуримтайгаар, шэн зоригтойгоор ажаллажа, ургасаяа сүм хуряажа абаһан, малдаа тэжээл бэлэдхэһэн, мүн гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха, тушааха жэлэй түсэб урагшатайгаар дүүргэһэн байха юм. Тиигэжэ республикымнай колхоз, совхозууд бүхыдөө 530,5 мянган тонно ороохо таряа ургуулжа абаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 11,5 центнер ургаса хуряаһан байна. Энэмнай урда жэлэйхиһээ 45 мянган тонноор ехэ болоно. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Зэдын, Прибайкалиин болон Кабанскын аймагуудай ажахынууд ороохо тарянай баян ургаса абажа шадаа. Энээнэй ашаар республикамнай гүрэндөө 84 мянган тонно таряа худалдаа гэхэ гү, али түсэбһөө 14 мянган тонно үлүү тушааһан байна. Мүн гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Колхоз, совхозууднай 408 мянган тонно үбһэ, сенаж бэлэдхэжэ, 200 мянга гаран тонно таряа талханай зүйл малай тэжээлдэ зорюулһан байха юм. Ажахынууднай бүхыдөө урда жэлэйхиһээ 50 мянган тонно тэжээлэй единицын хэмжээнэй элдэб зүйлэй тэжээл бэлэдхэжэ абанхай. Хэрбээ ажахынуудай һайн шанартай һолоомоор элбэг, үбэлэй бэлшээреэр һайн байһые хараадаа абабал, тэдэнэр малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ, 1972 ондо мал ажалай продукци абалгые бүри дээшэлүүлхэ аргатай байха гэжэ найдамаар.

Энэ жэлэй сагай уларилай бэрхэшээлнүүдые эмхитэйгээр дабаһанай ашаар республикын колхоз, совхозууд адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, урда жэлэйхиһээ ехэ һү һааһан, 19 процентээр олон үндэгэ абаһан байха юм. Колхоз, совхозуудай үхэрэй тоо энэ жэл 14 мянга гаран толгойгоор, хонидой тоо 57 мянгаар, гахай — 12 мянга гаранаар, шубууд — 120 мянгаар олошоруулагдаа. Эдэ бүгэдэ түл түрэсын урдынхиһаа һайнаар түлжүүлэгдэһэнһээ, гүрэндэ тушаагдаха малай шэгнүүр нэмээһэнэй, гахайн, шубуунай мяха ехээр тушаадаг боложо байһанай ашаар туйлагдаа бшуу.

Колхоз, совхозуудай энэ жэлдэ гүрэндэ һү, үндэгэ, ноохо худалдаха түсэбөө декабриин 1-дэ сүм дүүргээд байһан. Тэрэшэлэн гүрэндэ мяха тушааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхэ юм.

Тиигэжэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикамнай гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда 115 мянган тонно һү, 64 миллион үндэгэ, 6,27 мянган тонно ноохо, 57 мянган тонно мяха оруулхаар баггаагдана. Энэмнай урда жэлэйхиһээ нилээд дээгүүр гээшэ.

Теэд эдэ амжалтануудаараа дашуурха, һанаагаа амарха ямаршье эрхэ байхагүй. Юуб гэхэдэ, республикын колхоз, совхозуудта бии байгаа арга боломжонууд хүсэд һайнаар хэрэглэгдэһэн байбал, эдэ дүнгүүдэй бүришье дээгүүр байха байһаниинь элитэ.

Тэрэшэлэн хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэдэй урда 1972 ондо—шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ бүри ехэ зорилгонууд табигдана бшуу. Шэнэ жэлдэ бүхыдөө 63 мянган тонно мяхан абтаха гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 10 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, һүн — 117,5 мянган тонно, ноохон — 68,1 мянган центнер, үндэгэн — 55 миллион абтаха хараатай. Энэмнай үнгэржэ байгаа жэлэйхиһээ нилээд ехэ байна. Мүн иимэрхүүгээр мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга дээшэлхэ ушартай.

1972 ондо колхоз, совхозуудай газар һайжаруулха, уһалагдадаг газар үргэдхэхэ, уһалууриин системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха, 4,2 мянган гектар намаг хатааха, 24,4 мянган гектарай шугы бургааһа сэбэрлэхэ, 5,5 мянган гектарта һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ хараатай. Тарялан, сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ нилээд ехэ хэрэглэгдэхэ, тэндэ агротехническэ бусад хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ юм. Тиигэжэ ороохо тарянай, овощ болон хартаабхын ургаса нилээд дээшэлүүлэгдэхэ байна. Нэгэн доро малай тэжээл ехэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай.

1972 оной түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар үлүүлэн дүүргэхэ социалис мүрысөөн ССР Союзай тогтоһоо 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаха байна. Тиимэһээ шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ажаллаха, бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэхэ,дутагдалнуудаа дары усадхаха хэмжээнүүд абтаха болоно. Энэмнай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ, табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байханьь мэдээжэ ха юм.

Шэнэ жэлдэ хүдөөгэй ажалшад тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, адууһа малай ашаг шэмэ ехэдхэхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа, ажахынуудай үйлэдбэриин ашаг үрэ нэмээхэ гэжэ бүгэдөөрөө тэмсэхэ ушартай. Иимэ эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум, СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси табина бшуу.

Манай республикын колхоз, совхозуудта энэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд айхабтар ехэ. Илангаяа малай үүлтэр һайжаруулха талаар горитой оролдохо хэрэгтэй.Мүн эхэ малай һубайрха, түл түрэсын гарзалха ябадалтай эрид шангаар тэмсэхэ саг ерээ.

Энэ жэлдэ республикын 30 колхоз, совхозууд эдэ асуудалнуудаар шалгагдаһан байгаа. Тиихэдэ юун элишэлэгдээб гэхэдэ, үсхэбэрилгэдэ үлөөгдэхэ эмэ тугал, бурүү, хашарагууд мууса харууһалагдажа, эмэ хашарагууд саг соогоо оороондо оруулагданагүй гэжэ мэдэгдээ. Энэ ушарта үнеэдэй тоо олошоруулха түсэб хүсэд дүүргэгдэнэгүй, олон газарта шанар муутай гунжад фермэдэ асарагдана. Жэшээнь, Зэдын аймагай Оёорой совхоз нёдондо 600 үнеэдые голодоһондо гаргаһан аад, орондонь 510 гунжадые табяа. Тиигэжэ үнеэдээ 90 толгойгоор хороожо, эды шэнээн тугал үсөөн абаһан байна бшуу. Мүн иимэрхүү байдал Сэлэнгын, Суулгын, «Одон» болон Хэжэнгын совхозуудта. Загарайн аймагай «Гигант», Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм», «Авангард» колхозуудта үзэгдэнэ.

Олохон колхоз, совхозуудта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри мууса табигданхай. Тиимэһээ һүрэгтэ шанар муутай буханууд табигдана гэжэ элишэлэгдээ. Тиимэһээ олон үнеэл һубайрна, тугаллаһанайнгаа һүүлээр ороондо оруулагдангүй, удаан ябана. Энэл шалтагаанһаа боложо шалгагдаһан 30 ажахыда бии байгаа 24 мянган үнеэдэйнь 4,7 мянганиинь гэхэ гү, али 20 процентнь һубайрһан байна бшуу. Хурбын, Хүдэриин, Ториин, Алтайн совхозуудта, Улаан-Үдын «Коммунизм». Хяагтын аймагай «Дружба» колхозуудта үнеэдэйнь 22—37 процентнь һубайршана. Мүн иимэрхүү байдал хонин ажалда, гахай, мори үсхэбэрилгэдэ үзэгдэнэ.

Эмэ малай хороогдожо, иимэ олоороо һубайрхада, хэды олон түл, хэды ехэ һүн болон бусад продукци алдагдана гээшэб. Тиимэһээ шэнэ жэлдэ энэ асуудалда колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, малшад гол анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Тэрэшэлэн адууһа мал бэлшээн, шахан таргалуулха хэрэгтэ дутагдалнууд бии. Олохон ажахынуудта энэ шухала хэрэгтэ анхарал бага табигдана, һайса таргалуулагдаагүй, жэжэ мал тушаагдана. Жэшээнь, Загарайн, Сэлэнгын, Хурамхаанай, Хориин, Хэжэнгын аймагуудай ажахынуудай гүрэндэ тушааһан малай 26—41 процентнь туранхай байшоо. Ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда гүрэндэ тушаагдаха мал зарим колхоз, совхоздо шахан таргалуулагданагүй, хүсэд һайн тэжээл үгтэнэгүй, дулаан һайн байраар хангагданагүй. Тиигэжэ тэдэ малай шэгнүүр бииратай дээшэлнэгүй.

Энэ дутагдалые тэсэхын аргагүй. Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд түргэн болзорто тиимэ малые илгажа, дулаан байрада, һайн тэжээлдэ табиха хэмжээнүүдые абаха болоно.

Зарим газарта адууһа малай харууһа муудажа, жэжэ малай гарзалха баримтанууд үзэгдэнэ. Энэ хадаа малай үбэлжэлгэдэ анхарал бага табигдаһанһаа болоно. Тиимэһээ фермэ, гүүртэ, отара бүхэндэ тэжээл элбэг байлгаха, тэжээл буйлуулха, тэрэнние рационой ёһоор гаргашалха эрилтэ табигдана.

Малай фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха талаар ехэ юумэн хэгдэхэ байна. Мүнөө үедэ энэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдажа, малшадай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ бииратай нүлөөлнэгүй гээшэ. Олон ушарта элдэб түхеэрэлгэнүүдые фермэдэ тодхоходо хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөрхын оронда олошоршоно, продукциин өөрынь үнэ сэн дээшэлшэнэ ха юм. Саашадаа фермэ дээрэхи ажал үргэлжэдэнь оньһожоруулха хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө республика дотор тусхай трест байгуулагдажа, 5 оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно эмхидхэгдэхэ байна. Тиимэһээ аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэ колоннонуудые байгуулха хэрэгтэ бодото туһаламжа хүргэхэ болоно.

Хоёр бэлшэр дээрэ ерээд байхадаа, хүдөөгэй бүхы ажалшадые шэнэ жэлээр амаршалаад, шэнэ жэлдэ ажалай ехэ амжалта туйлахыень, гэр бүлэдөө золтой жаргалтай һуухыень хүсэнэб.

И. ЗИНЧЕНКО,
КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

НАРҺАТА. Эндэ КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум боложо үнгэрбэ. «КПСС-эй ЦК-гай «Социалис мүрысөө саашадань улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» тогтоолые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» асуудал пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар партиин райкомой секретарь Р. Г. Раднаев элидхэл хэһэн байна.

Аймагай ажахынуудта, промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта социалис мүрысөөнэй ямараар эмхидхэгдэһэн, ямар үрэ дүнтэй байһые элидхэлшэ гүнзэгыгөөр тодорхойлон харуулба. Энэ шухала хэрэгтэ ушаржа байгаа дутагдалнууд элишэлэгдээ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Яруунын совхозой директор Б. Э. Жамсуев. Нарһатын. «Комсомольскии» совхозуудай парткомуудай секретарьнар С. Т. Цыренов. М. И. Лазарев, «Дружба» колхозой һаалишан Н. Н. Цыремпилова, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ М. О. Цыбиков болон бусад хабаадалсаба.

КПСС-эй райкомой хүдэлмэридэ партиин обкомой секретарь В. Ф. Лысов хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн байна.

Ц. ГАЛСАНОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ ҮНГЭРБЭ

КПСС-эй Хориин райкомой дэргэдэ хэдэн жэлэй туршада районно партийна һургуули хүдэлжэ байна. Эндэ аймагай колхоз, совхозуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар һуралсажа, теоретическэ, экономическа эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлнэ.

Байгша оной һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо эндэ хоёрдохи хэшээлынь һаяхан болобо.

«Мүнөө үеын капитализмын шэнжэ ба капитализмын улам доройтон муудалгын саашадаа гүнзэгыржэ байһан тухай» гэһэн лекци партиин райкомой секретарь В. М. Ломоносов уншаба. «Шэнэ Үдэ» газетын редактор Ф. А. Хандархаев «Мүнөөнэй буржуазин реформистска ба ревизионис үзэл сурталай худал хуурмагые элишэлхэ тухай» элидхэл хэбэ.

Һүүлээрнь «Социализмын экономическа хуулинууд, тэдэниие социализм, коммунизм байгуулгада хэрэглэхэ» тухай асуудалаар семинарска хэшээл болоо.

Г. ХАБАЕВ.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Константин Михайлович Григорьев анхандаа түрэл ажахыдаа механизатораар олон жэлэй туршада хүдэлһэн юм. Энэ нүхэрэй булад агтые жолоодожо, тарялан дээрэ хэһэн ажалые тооложо барахаар бэшэ. 1968 ондо нүхэр Григорьев бүлэтээ хонин ажалда орожо хүдэлөө бэлэй. Константин Михайлович энэ хугасаада олохон хурьга абажа түлжүүлһэн байха. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга абажа түлжүүлээ. Ажалдаа анхаралтайгаар хандадаг ёһотойл хүдэлмэришэ бүлэ гэжэ нютагтаа дэмы суурхаагүй. «Ажал ама тоһодохо» гэжэ Буряад оньһон үгын удха дэмы ошоогүй байха. Ажалдаа амжалта туйлаһанай түлөө Григорьевтоной бүлэ 10 хурьга нэмэлтэ түлөөри болгон абаһан, мүн мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Мүнөө үедэ эндэхи хонишод үбэлжэлгэдөө түгэс бэлэн болонхой. Хаһа сагтань хашаа хорёогоо дулаалаанхай. Эндэ хонидой эдихэ үбһэ тэжээл асарагданхай. Григорьевтон ерэхэ жэлдэ хаража байһан 580 хониноо 580 хурьга абаха зорилго урдаа табинхай юм. Эндэхи хонишод өөһэдөө техникүрэжүүлэгшээр хүдэлжэ, хонидоо саг болзортонь үрэжүүлжэ дүүргээ. Тэдэнэр 1972 оной январиин һүүлээр, февралиин эхеэр хурьга абаха зорилготой. Хонидойнь тамир һайн. Тобир тарган хонидһоо һайн түл абажа болоно гээд эндэхи хонишод һайн мэдэдэг тула, тэдэндээ ороохо тарянай зүйл намарһаа хойшо эдюулнэ.

Зэдын хонишодой жэшээгээр нүхэр Григорьев үрэжүүлгын үедэ хонидоо зелёнкоор эдеэлүүлдэг заншалтай.

— Дулаанай сагта ногоон тэжээл, зелёнко эдиһэн хонид олоороо эхирлэдэг гээшэ. Тиимэһээ жэл бүри 20—30 гектар газарта зелёнко тарюулдагби,—гэжэ Константин Михайлович хөөрөө бэлэй.

Григорьевтон оролдосотой һайнаар ажаллахынгаа хажуугаар республикын түрүү хонишодой дүй дүршэлые ажалдаа халан абаха гэжэ оролдодог. Тиигэншьегүй яахаб. Ёһотой амжалта туйлаха, өөрынгөө шадабариие улам һайжаруулха хэрэгтэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл нилээдгүй туһалдаг юм гээд эндэхи хонишод мэдэрдэг байха юм.

Нүхэр Григорьевой отарада ерэжэ харабалтнай, хашаа хорёонь саб гэмээр заһагдаһан, хонидой эдихэ тэжээл асарагдаһан байха.

Химнын совхозой хүдэлмэришэд Константин Михайлович Зинаида Ивановна хоёрые Тоёоной бэрхэ хонишодой нэгэн гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байха. Энэ гэр бүлэ хүүгэдээршье үнэр баян юм. Тэдэнэр ниитын малые хүгжөөхэ хэрэгтэ габшагай ажалаараа өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнхай.

Б. ШИРЕТОРОВ.
Сэлэнгын аймаг.

БОЛЗОРҺОО УРИДЛАН

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай ажахы гүрэндэ 4900 центнер мяха тушааха зорилготой байһан юм. Байгша ондо малшаднай эршэтэйгээр хүдэлжэ гараа гэхэдэ алдуу болохогүй. Хараалһан түсэб, даабарияа үхэршэднай амжалтатайгаар бэелүүлжэ, түсэбһөө гадуур 170 центнер мяха гүрэндэ тушааба. Байгша ондо ажахымнай тус бүринь 39—40 килограмм шэгнүүртэй 5.000 хони, 663 эбэртэ бодо мал мяханай комбинадта тушааһан юм. Тушаагдаһан үхэр бүхэноо тэдэнэр 339 килограмм шэгнүүртэйгээр ябуулаа.

Үнинэй дүй дүршэл ехэтэй үхэршэн Козлов хаража байһан 120 малаа тус бүриинь 300 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр тушаагаа.

Н. НИМАЕВ,
Суулгын совхозой директор.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

АЛЕКСАНДР ЧУРСИН 18-дахи жэлээ Улаан-Үдын Ленинэй ордента ЛВРЗ-гэй инструментальна цехтэ мүлигшөөр хүдэлнэ. Нэгэ газартаа олон жэлдэ тогтууритайгаар хүдэлһэн Александр Чурсин баян дүршэлтэй болонхой. Тиимэһээ халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ шэнэ табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабари байгша оной ноябрь һарада дүүргээд, мүнөө 1972 оной түсэбөөр хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Чурсин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГТА

ГҮРЭНДӨӨ — ТАРГАН МЯХА

Гүрэндэ һү тушааха түсэбөө аймагай малшад болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тиихэдэ 7.300 центнерэй орондо 7.340 центнер үхэрэй мяхан гүрэндэ тушаагдаа. Аймагай ажалшадай энэ тэмсэлдэ «Прибайкалец», «Заветы Ильича» колхозуудай малшад хубитаяа ехээр оруулаа. Тэдэнэрэй хүсөөр хамта 4.432 центнер мяхан гүрэндэ тушаагдаһан байна.

ТҮСЭБҺӨӨ ҮЛҮҮЛЭН

Сэлэнгын модоной баазын мебель хэдэг цехэй коллектив түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые амжалтатай дүүргээ гэхэ гү, али 1 миллион 600 мянган түхэригэй продукци гаргаһан байна. 1971 оной һүүлшын үдэрнүүдтэ арбаад мянган түхэригэй продукци бүтээгдэбэ.

ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА

Нуга сабшалан болон поли дээгүүр наг шэбхэ гаргалгын габшагай хоёр һара түгэсэбэ. Тиин 11.000 тонно шэбхэ гаргагдаха байһан һаа, 14.000 тонно гаргагдаба. Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэдэй туһаламжаар «Путь к коммунизму» колхоздо эгээл ехээр шэбхэ гаргагдаа.

50-яад ЛЕКТОР

«Знание» бүлгэмэй Прибайкалиин таһагай табяад лекторнууд фермэ, лесопункт, бригадануудта гаража, КПСС-эй июниин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй 3-дахи сессиин материалнуудтай ажалшадые танилсуулна. Лекци шагнаһан хүнүүд КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын гадаадын ба дотоодын политикаар һонирхоһон асуудалнуудтаа тодорхой харюу дуулаһан байна.

П. ГРИГОРЬЕВ.

ШЭНЭ АМЖАЛТААР ШЭНЭ ЖЭЛ УГТАБА

Ажал хэрэгээрээ суурхадаг нарин сэмбын фабрикын коллектив шэнэ табан жэлэй эхинһээ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Түсэбөө уридлан дүүргэдэг ёһо заншалаа алдангүй, энэ жэлэй түсэбые мүн лэ болзорһоонь хэдэн хоногоор уридшалан дүүргэһэн тухайгаа һаяхан элидхэбэ.

Фабрикын коллектив продукци худалдаха 1971 оной түсэбые 23-да дүүргээд, даабариһаа гадуур нэгэ миллион 49 мянган түхэригэй продукци худалдаханьь. Түсэбһөө гадуур 15 мянган метр нарин сэмбэ нэхэхэ гэһэн социалис уялга бодото дээрээ болзорһоонь гурбан хоногоор уридшалан дүүргэгдээ.

Николай Кириллович Спиридоновой хүтэлбэрилдэг ноохо ээрэлгын цехэй коллектив даабаряа декабриин 22-то дүүргэһэн юм. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур 23 тонно ноохо ээрэжэ, нэхэлгын цехтэ тушааба. Сэмбэ нэхэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мастерай туһалагша В. М. Лобановай даадаг партиин XXIV съездын нэрэмжэтэ бригада түрүүлжэ ябана. Бригадын гэшүүд жэлэй даабариһаа гадуур 8 мянга 334 метр сэмбэ бүд нэхэн гаргаа.

Түсэбтэ табан жэлэй даабариие дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ уялга абаһан Социалис Ажалай Герой Дарья Касьяновна Тумурова хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Тэрэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие аяар октябриин нэгэндэ дүүргээд, 1972 оной түсэбөөр ажаллажа эхилһэн байгаа. Мүнөө ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталай даабариие дүүргүүтэй болоо.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл нүхэр Тумуровагай үүсхэлые дэмжээд, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсонхой. Тэдэнэй олонхинь 1971 ониие хэдэн хоногоор уридшалан түгэсхэһэн байна. Агафья Лукинична Афанасьева жэлэй даабариһаа гадуур 1017 метр сэмбэ нэхэн гаргаа.

Ноохо ээрэгшэ Мария Капитоновна Ефремова аяар 24 жэлэй туршада жэл бүхэндэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ ябаһаар. Тэрэ 1971 оной даабариһаа гадуур 1 642 килограмм ноохо ээрэжэ, Шэнэ жэлые угтажа байна.

Нэхэгдэһэн сэмбые хүбхылгэдэг, гоё һайхан болгодог үйлэдбэриин олон түрүүшүүл продукциингаа шанар нилээд һайжаруулһан юм. Вера Васильевна Иванова, Агафья Никитична Родионова продукциин ажаглалта, голодоһогүйгөөр техническэ хиналтын таһагта тушаахаар үнинэй. Тэдэнэр 1971 оной туршада ажалдаа нэгэшье голодоһо гаргаагүй, жэлэй түсэбые болзорһоонь нэгэ һараар уридшалан дүүргээ. Тус үйлэдбэриин коллектив һүүлэй гурбан һара соо фабрикын дамжуулгын Улаан тугые алдангүйгөөр барижа ябана. Тиигэжэ тус коллектив һаяхан мүнгэн шангаар шагнагдаа. Шэнэ жэлэй урдахана энэ шангынь баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдаба.

Фабрикымнай коллектив юһэдэхи табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ байһандаа этигэнэ. Энэ этигэл найдабаринь баттай үндэһэ һууритай. Коллективэймнай 491 түрүүшүүл 1971 оной түсэбые үни дүүргээд, ерэхэ жэлэй февраль-март һарануудай даабари дүүргэхэ дүтэлөөд байна. Ажалай шэнэ амжалтаар Шэнэ жэлые угтажа байнабди.

Е. ГОРЬКОВА,
фабрикын ажалай болон салиин хүлһэнэй таһагай начальник.

АНХАНҺАА АЖАЛША ХҮН

Үнгэрһэн зунай июниин эхеэр Хүдэриин совхоздо ябахадаа, тэндэхи ажалай түрүүшүүл тухай һурагшалаа һэм.

— Сосоржап Норбоевич Раднатаров манай эгээл эрхим механизаторнуудай нэгэн. Һаяхан Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа,—гэжэ энэ совхозой Баян-Булагай отделениие эрхилэгшэ Жадамба Бадмацыренович Банеев хөөрэбэ. — Тэрэнэй ажалай габьяа тухай хэлэхэл байнаб. Минии магтаал таниие ехээр һонирхуулхашьегүй. Харин та өөрөө ошожо, Сосоржап Норбоевичтой уулзажа хөөрэлдэгты, һонин байха,—гээд, гэрыень заажа үгэбэ.

Зунай халуун наран орохо тээшээ ойртоһон байгаа. Хабарһаа эхилээд июнь һара хүрэтэр нэгэшье бороо ороогүй, ган гасуур байһан дайда ухааран харагдана. Үйлсэ гудамжын шорой тооһон машинын гүйдэлдэ үрхирэн дэгдэжэ, харгын хоёр захаар мана татан бурьяха юм. Хүдэриин голой хойто бэедэ оршодог тосхондо хүрэжэ, Сосоржап Раднатаровайхиие оложо ерэбэб. Хүдөөгэй юрын лэ айлайхи. Олон сонхотой уужам байшан гэр. Хашаа соонь зунай модон гэр, малай байра. Сэбэрхэн, саб гэмэ эмхи гуримтай. Басаган гэрэйнгээ ажал хэжэ тухагүй.

— Аба эжы хоёрнай ажалдаа. Орогты, һуугты, удахагүй ерэхэ, —гэжэ тэрэ басаган зулгыханаар уриба. Сай аягалжа, сагаан эдеэ табижа хүндэлбэ. «Ажалай үдэр үни дүүрээ, өөһэдынгөө хэрэгээр нэгэ тээшээ ошоһон байгаа гү» гэжэ гэрэй эзэн тухай бодомжолноб. Тиигэһээр байтарни Баян-Булаг тосхоной ута гудамжаар хуа тооһо манаруулһан комбайнай ерэхэ харагдаба.

— Аба ерэбэ даа,—гэжэ хүндэшэ басаган минии һанаа заһаба. Би гаража, Сосоржап Норбоевичые угтаа бэлэйб. Уулзажа танилсаад байхадам, тон аялдар хөөрүү хүн байшоо. Багжагар задарюун гараараа альгымни шангахан адхажа, энеэбхилэн мэндэшэлбэ. Тиигээд зэмэтэй юм шэнгеэр:

— Машинаяа үглөөнһөө хойшо заһажа удаашарбаб. Нёдондо намар таряа хуряалгаяа дүүргээд лэ табижархиһан аад, мүнөөл аршажа, тоһолжо асарбаб. Һайса заһахамни, удахагүй намарнай болохонь гүб даа,—гэбэ.

Хабарайнгаа тарилга һаяхан дүүргэһээр лэ таряа хуряалгада бэлдэжэ эхилһэн механизаторай һанаагаа зобохонь зүйтэй. Тэрэ үедэ бороо хурагүй, газар гандажа захалаад байгаа. Гэртэ орожо, яаралгүй нам һуужа хөөрэлдэбэбди. Уданшьегүй Сосоржап Норбоевичой һамган Дарима Базаржаповна, энэ хабар 9-дэхи класс дүүргэһэн ехэ хүбүүн Баясхалан, долоодохи класс дүүргэһэн басаган Цырен-Дыжид, зургаадахи класста орохон Цыбжидма, дүрбэдэхи классай Дулмасу, удаалуулан Цыбик, Нурбэ, Дашидондок гэжэ нэрэтэйнүүд үшөө гурбан хүбүүн — бултадаа суглар ба. Иимэ үнэр айлайхи байшоо.

Энэ ехэ бүлын толгойлогшод — эхэ эсэгэ хоюулан совхоздоо ажалладаг, хэр угай хүдэлмэришэ гарбалтай. Томохон болоһон ухибүүдынь һургуулиһаа тараһаар зундаа совхоздоо ажаллажа эхилэнхэй. Баясхалан хүбүүн тракторай жолоо барижа һуранхай, машина заһабарилга дээрэ мастерскойдо хүдэлнэ. Басагад баһал ажалладаг.

— Һургуулида һураха арга намда олдоогүй һэн. 1941 ондо дайн эхилжэ, хара багаһаа ажал хэжэл һураһан хүм. Эсэгэмни колхозой түмэршэ дархан байһан юм. Дайнай жэлнүүд соо колхоздоо ажаллажа байгааб. 1949 ондо Гусиноозерск хотын ФЗО-до һуралсажа, дүрбэн жэлэй туршада шахтёр ябаа һэм. Тиигээд 1958 онһоо мүнөө хүрэтэр трактор, комбайнай жолоо баринаб,—гэжэ Сосоржап Норбоевич хөөрэнэ.

Нүхэр Раднатаров нэгэдэхи классай тракторист-комбайнер, «СК-3» түхэлэй комбайн зургаан жэлэй туршада жолоодожо гараа. Тиигээд 1970 ондо «СКД-5» түхэлэй шэнэ комбайнда хүдэлхэдөө, 600 гаран гектарай таряа хуряажа, 6200 центнер ороохо сохижо. совхоз соогоо түрүү һуури эзэлһэн байна. Иигэжэл наймадахи табан жэлые эрхим амжалтаар түгэсхэһэн, шэнэ, юһэдэхи табан жэлые үргэн дэлисэтэ алхамаар угтаһан байха юм. Түрүү механизатор Сосоржап Раднатаровай ажалайнь амжалтые парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Ажалай Улаан Тугай орденоор тэрэниие шагнаһан байна.

Нүхэр Раднатаров һаял дүшэ гаража ябаһан залуу, хүдэр, ажалша бэрхэ хүн. Жэлэй дүрбэн сагта совхозойнгоо үйлэдбэри дээрэ, габшагай ажалай охин дунда ябана. Үбэл, зундаа тракторай жолоо барижа ажаллана, үбһэ хуряалгада ябалсана, техникэ заһабарилга дээрэ хүдэлнэ. «Ямаршье хүдэлмэри хэхэһээ арсадаггүй, ёһотойл ажалша, найдамтай хүн юм» — гэжэ совхозой отделениие эрхилэгшэ Ж. Б. Банеевай хэлэһэниие һананаб.

1971 оной намарай таряа хуряалга дээрэ аймагайнгаа механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө үүсхэжэ, түрүү зэргэдэ ажаллажа гараа. 235 гектар таряа хадаһан, 300 гектарай таряа суглуулжа сохиһон байна. Тиигэжэ аймаг соогоо таряа хуряалгын дүнгөөр «Эрхим комбайнер» гэһэн алдар солодо хүртэнхэй.

Урдахи табан жэл соо абаһан ажалайнгаа эршые һуладхангүй, улам шангадхан, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатай үдэшэжэ байһаниинь Раднатаровтанай бүлэдэ баяр омогорхол түрүүлнэ. Ажалша, үнэр баян энэ айлайхи ашатай һайхан ажаһууна.

Д. ЦЫБЕНОВ.

Кубын республикын президент Освальдо Дортикос ТОРРАДЫН СССР-тэ аяншалһан тухай

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Кубын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой ба Секретариадай гэшүүн, Кубын республикын президент нүхэр Освальдо Дортикос Торрадо декабриин 21-һээ декабриин 28 хүрэтэр СССР-тэ хани ёһоор айлшалаа.

СССР-тэ ерээд байха үедөө Освальдо Дортикос КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнотой мүн лэ уулзаа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай хөөрэлдөө.

Аха дүүгэй, үнэн сэдьхэлэй хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр ороной партинууд ба правительствануудай ажал ябуулга тухай мэдээсэгдээ гээд тусхай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Нүхэр А. Н. Косыгинай Кубада ошоод байха үедэ, 1971 оной сентябриин 30-да гар табигдаһан совет-кубын хамтын коммюнике соо мүнөөнэй уласхоорондын байдалда үгтэһэн сэгнэлтэ зүб гэжэ элирхэйлжэ байһанаа хоёр тала нэгэн һаналтайгаар лаблаба.

Советскэ Союз болон Куба социалис хани барисаата оронуудые, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе саашадань нягтаруулхын, бүхы дэлхэйн арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг империализмда эсэргүү хүсэнүүдые бэхижүүлхын тула ажал ябуулгаяа улам эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлхэ байна.

Латиин Америкэдэхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй улам үргэдэжэ байһые хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээд, энэ хүгжэлтэдэ һаад хэхэ шэглэлтэй американ империализмын ба хархис этэгээдүүдэй зэрхэг түримхэй политикые буруушаагаа.

Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастрын Чили, Эквадор, Перу ошожо ерэһэн ушар Латиин Америкын оронуудтахи сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай. Америкын түби дээрэ Кубые гансаардуулха гэһэн империалис политикые таһалдуулха, уласхоорондын эрхэ байдалда хүндэтэй болохо хэрэгтэ нүлөөлхэ гээд совет хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглээ.

Кубада эсэргүүгээр хэһэн империализмын һүүлэй заналтануудые совет тала буруушаагаа, КПК-гай Нэгэдэхи секретарь ба Кубын республикын Революционно правительствын Премьер-Министр нүхэр Фидель Кастрын тодорхойгоор хэлэһэн үгэнүүд, Кубын арадай үнэн зүбтэй, эрэлхэг зоригтой ябуулгануудта талархажа байһанаа элирхэйлбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-кубын хани барисаае саашадань бэхижүүлхэ, хоёр ороной хоорондохи бүхы талын харилсаа холбоое хүгжөөхэ асуудалнуудта нилээд ехэ анхарал хандуулагдаа.

Советскэ Союз Куба хоёрой хоорондохи экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооной амжалтатайгаар хүгжэжэ байһые хоёр тала тэмдэглэбэ.

1972—1975 онуудай туршада Советскэ Союз ба Кубын республикын хоорондохи экономическа харилсаа холбоон ба худалдаа наймаае хүгжөөхэ холын хараа түсэбүүд тухай һанал бодолоо мэдэлсээ. Совет-кубын экономическа холбооe саашадань улам бэхижүүлхээр эрмэлзэжэ байһанаа хоёр тала элирхэйлбэ.

Нүхэр Освальдо Дортикос Кубын экономикые хүгжөөлгэдэ Советскэ Союзай хүргэһэн экономическа ба техническэ ехэ туһаламжын түлөө Кубын республикын арадай үнэн сэдьхэлэй баяр баясхалангые КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, совет арадта дамжуулба.

Нүхэр Освальдо Дортикосой айлшалалга, тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд СССР Кубын республика хоёрой хоорондохи аха дүүтэй хани барисаанай ба нягта харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ замда шэнэ шухала шата боложо үгэбэ гээд хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

МОСКВА. Электронико, кибернетикэ, математика улам эдэбхитэйгээр медицинэдэ хэрэглэгдэдэг боложо байна. Манай орон дотор түрүүшээр медицинскэ кибернетикын лаборатори 10 жэлэй саадатэ А. В. Вишневскиин нэрэмжэтэ хирургиин институтда эмхидхэгдэһэн юм.

Мүнөө СССР-эй АМН-эй тоололгын түб—кибернетическэ комплекс ашаглалгада үгтэхөөр бэлдэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Вишневскиин нэрэмжэтэ хирургиин институдай кибернетикын лаборатори соо. Программист Н. Асташева, инженернүүд В. Петрунин, А. Дорогов (баруун гарһаа) тоолон гаргалгын машина ашаглалгада оруулхаяа бэлэдхэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

БОМБОДОЛГО ЭНЭ ДАРЫ БОЛЮУЛХА!

Эб найрамдал хамгаалха Совет комитедэй мэдүүлгэ

США-гай правительство Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү агаарай бүхы добтолгонуудаа 1968 оной ноябриин 1-һээ болюулха уялга бүхы дэлхэйн үмэнэ дааша абаһан юм. Энэ уялгаяа харата муухайгаар эбдэбэ. Американ сэрэгшэд Вьетнамай Демократическа Республикын городууд болон тосхонуудые олон самоледуудаар дахинаа бомбодожо эхилээ. Рождествоэй һайндэрнүүдтэй дашарамдуулан, Урда Вьетнамда буудалдаанай саг зуура болюулагдаха үеэр дахинаа зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо захалһан байна. Агаарһаа добтолон дээрмэдэдэг эдэ шэнэ ябуулганууды Вьетнамдахи дайнда Америкын хабаадалгые хорооxo, Индохитадтахи эблэрэлгэ ойртуулха гэһэн Вашингтоной засагаархидай найдуулгын худал хуурмаг, хара мэхэтэй байһыень бүрин элишэлнэ. Америкын засаглагша бүлэгүүдэй ябуулганууд Индохитадтахи дайе зогсоохо ба тэндэхи зүришэлдөө амгалан гуримаар зайсуулха арга бэдэрхэ ябадал таһалдуулха, Зүүн-Урда Азидахи байдалые бүри шахардуу болгохо аюул тохёолдуулна.

Эб найрамдалай тала баридаг совет хүнүүд американ сэрэгшэдэй гэмтэ шэнэ ябуулганууд тушаа ехээр дураа гутан зэбүүрхэнэ, бүрин сүлөөтэй, эб этэй байхые хүсэдэг Вьетнамда эсэргүү дээрмэшэ түримхэй ябуулга болюулха эрид шууд эрилтэ США-гай правительствын урда табина.

Американ империализмын харата ябуулганууды элишэлхэ, Вьетнамай Демократическа Республикын амгалан городууд ба тосхонуудые бомбодолго энэ дары болюулгаха оролдолго гаргахыень эб найрамдалай тала баригшад бүгэдые, үнэн зүб бодолтой бүхы хүнүүдые уряалнабди.

Баатар габьяата вьетнам арадта— амгалан, сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдал!

„ОРЕОЛ“ НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

Замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор шэнжэлхэ, хэрэглэхын тула СССР Франци хоёрой хоорондо тогтоогдоһон харилсаа холбооной программатай зохилдуулан, Дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Ореол» гэжэ хэмэл одон 1971 оной декабриин 27-до Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Энэ хэмэл одон дэлхэйн дээдэ атмосферэ соохи физическэ үзэгдэлнүүдые, хойто зүгэй туяаталгын ушар шалтагаануудые шэнжэлхэ зорилготой юм.

УНШАГШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБДИ

Большевик хэблэлэй буряад хэлэн дээрэ гаража эхилһээр, мүн «Буряад үнэн» газетын түрүүшын номерой гараһаар 50 жэл декабриин 21-дэ гүйсэбэ. Энэ һайндэртэй дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Буряад үнэн» газетые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаба. Энэ хадаа Буряадай республикын журналистнууд, хэблэгшэд, хүдэлмэришэн болон хүдөө бэшэгшэдэй һайндэр болоһон байна.

Энэ ехэ һайндэртэй дашарамдуулан, манай газетын олон тоото уншагшад өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые редакцида эльгээһэн байгаа. Тэдэнэй бэшэгүүдэй олонхинь газетымнай хуудаһануудта толилогдоо һэн. Тиигэхэ зуураа, бултыень газетэдээ барлажа шадахагүй байһандаа, уншагшадаа хүлисэхые гуйнабди.

«А» үзэг таниһанһаа хойшо түрэлхи хэлэ бэшэгэй түрим, заабарииe лаблахаяа түрэл «Буряад үнэн» газетэдээ хандадаг болоһон хүм. Гуша гаран жэл соо «Буряад үнэнэй» үдэр бүриин номерые хүлеэжэ байдаг уншагшань болоһондоо баясадагби. Энэ газетые захижа абадаггүй, уншадаггүй айл манай Захааминда хомор юм» — гэжэ тэндэхи «Красный Октябрь» колхозой партийна комитедэй секретарь **Д. Аюшеев** манай редакцида бэшэһэн байна. «Газетэмнай анха түрүүн монгол, латиин үзэгөөр гарадагшье һаа, литературна буряад хэлээ арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ һанагшаб» гээд газетын үнинэй уншагшадай нэгэн, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг **Б. Шагжитаров** омог дорюунаар бэшэнэ.

Багша Ленинэй захяатай,
Большевигүүдэй партиин һургаалтай,
Буряад арадай түүхэтэй
«Буряад үнэн» газетэмнай
Болобол мүнөө табитай,

гээд Эрхүүгэй Ждановай нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй студент **Б. Бальжинимаев** шүлэглэн бэшэнэ.

«Манай түрэл газетэ хадаа илангаяа буряад хэлэ ба литературын багшанарай үдэр бүри уншадаг, ажалдаа хэрэглэдэг газетэнь болонхой. «Буряад үнэнэй» үнинэй уншагша, тэрээндэ бэшэгшэ байһан туладаа, хоёрдохи табин жэлдээ үшөө ехэ илалтануудые хуудаһануудаа дээрээ үргэлыт, үшөө олон залуу үетэниие — коммунизм байгуулагшадые һургыт, хүмүүжүүлыт гэжэ халуун сэдьхэлһээ хүсэнэб» гэжэ РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша **Н. Намсараев** Хэжэнгын аймагһаа мэдээсэнэ.

Имэрхүү удхатай, мүн газетын редакциин коллективэй саашанхи ажал хүдэлмэридэ амжалта хүсэһэн бэшэг-юрөөлнүүд олон даа. Мухар-Шэбэрэй аймагһаа **Ц. Бадлуев, Б. Цыренов,** Загарайн аймагһаа **Д. Цыреторов, Р. Ширабон,** Сэлэнгэһээ **А. Будаева,** Захааминай аймагһаа **Б. Шоёнов, Ц. Найданов,** Улаан-Үдэдэ ажаһуугшад **Д. Аюшеев, А. Капустин, И. Харжеев,** манай газетын үнинэй уншагша **Ш. Цыванов** (Хэжэнгэ), Хориин аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь **К. Жалсараев** болон бусад нүхэд өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые эльгээһэн байна. Тиимэһээ редакциин коллектив үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан олон тоото уншагшадтаа хүргэнэ.

«Буряад үнэн» газетэмнай хоёрдохи табин жэл тээшээ «алхаба». Газетэ хадаа хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй, мүн олониитэ уншагшадайнгаа үдэр бүриин туһаламжаар гаража байдаг гээшэ. Тиимэһээ, хүндэтэ уншагшад, нютагтаа боложо байһан һониниие, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө ажалай амжалта ба зарим дутуу дунданууд тухай манай газетын редакцида бэшэжэ, мэдээсэжэ байхыетнай хүсэнэбди. Бэшэгүүдыетнай редакциин хүдэлмэрилэгшэд хүлеэһээр!

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

МОНГОЛОЙ СОЁЛОЙ ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ

Монголой арадай хубисхалай 50 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Советскэ Союзай эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаанууд хэдэн ном, брошюрануудые бэлдэжэ гаргаһан байна. Тэдэнэй дунда «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд»*) тусхай һуури эзэлнэ. Тус номые СССР-эй Науканuudай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэд Монголой, Москвагай, Ленинградай, мүн Улаан-Үдын дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэдтэй бэшээ юм.

МНР-эй соёлой хүгжэлтын түүхэ хадаа совет шэнжэлэгшэдэй анхаралые хододоо татадаг байһан. Бүри гушаад онуудаар «Мүнөө үеын Монгол» гэһэн журналай хуудаһанда совет эрдэмтэд соёлой асуудалаар статьянуудые гаргуулдаг һэн. Дүшөөд—жараад онуудай хугасаада монгол арадай соёлой зарим асуудалаар хэдэн томо шэнжэлгэнүүд хэгдээ. Жэшээнь, Г. А. Уваровагай «Мүнөөнэй монгол театр» (1947 он), Г. И. Михайловай «МНР-тэ соёлой байгуулга» (1957 он), Л. К. Герасимовичай «Монгол Арадай Республикын литература» (1965 он) гэһэн номуудые тэмдэглэлтэй.

Монгол эрдэмтэдшье өөһэдынгөө ороной соёлой хүгжэлтэ тухай бэшэдэг байгаа, бэшэдэгшье. Улаан-Баатар хотодо хэблэгдэһэн «Агуухэ Октябриин хубисхал ба Монгол орон», «МНР-эй түүхэ» (III ном) гэжэ томохон ботинууд дотор МНР-тэ соёлой байгуулгын асуудалнууд шэнжэлэгдэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ МНР-тэ соёлой байгуулгын түүхын зарим асуудалые шэнжэлһэн зохёолнууд хэблэгдээ юм. МНР-эй Науканuudай академиин гэшүүн-корреспондент Х. Пэрлээ, эрдэмэй кандидат Л. Санжаа гэгшэдэй марксизм-ленинизмын дэлгэрһэн тухай, Г. Цэдэндоржын үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхалга тухай, Ш. Бирын арадай гэгээрэлэй түүхэ тухай, мүн Н. Сар-Оджава Бадарха гэгшын хүгжэм тухай бэшэһэн зохёолнууд угаа һонин.

Гэхэтэй хамта, Совет орондошье, Монголдошье 1921 онһоо 1970 он болотор хүгжэһэн монгол соёлой хубисхалые гүйсэдөөр тобшолон харуулһан зохёол үгы һэн. Мүнөө бидэнэй шэнжэлһэн «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд» гэжэ ном Монгол Арадай Республикын соёлой байгуулгые он жэлээрнь һубарюулан шэнжэлхэ талаар түрүүшын оролдолго гээшэ ха.

Тус номые бэлдэхэдээ, авторнууд гар бэшэгүүдые, манай орондо, МНР-тэ болон бусад гүрэнүүдтэ хэблэгдэһэн тон ехэ түүхэтэ-литературна материал шэнжэлэн согсолһон байха юм. Тиигэжэ МНР-эй соёлой хубисхал хадаа марксистско-ленинскэ сурталай туяа доро хүгжэн бадараад, монгол арадай үзэл бодолые үндэһөөрнь хубилгажа, колониализм, феодализм мэтын хархис үлэгдэлые, буддын шажанай номнолые этэрэн хамажа, Монголдо демократис болон социалис ёһо гурим мандуулгын туйлай ехэ зорилго бэелүүлээ гэжэ авторнууд очеркын хэлээр харуулжа шадаа.

Монголой арадай хубисхалай түүхэтэ онсо илгааһаа дулдыдан, соёлойнь байгуулга мүн лэ өөрын шэнжэ шанартай байгаа. Монголой арадай хубисхал хүгжэлтын хоёр шата гараһан. Элирхэйлбэл, демократис (1921—1940) болон социалис (1940 онһоо хойшо) шатануудта хубаарилагдана. Тиимэһээ «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд» гэжэ ном хоёр ехэ хубиһаа бүридэһэн: 1) Монголой арадай хубисхалай ниитэ демократис шатын соёлой байгуулга (1921—1940 онууд); 2) МНР-эй соёлой хубисхалай социалис шатын хүгжэлтэ (1940—1967 онууд).

Номой хоёр хуби тус тустаа долоон адлирхуу бүлэгтэй (арадай гэгээрэл, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри, элүүрые хамгаалга, эрдэм, уран зохёол, искусство, материальна болбосорол болон ажаһуудал). Хоёрдохи хубидань наймадахи бүлэг нэмэгдэжэ үгтэнхэй — «Физкультура ба спорт». Манай һанахада, хуби бүхэнэйнь бүлэглэн хубаарилга тон зүб хэгдээ. Юуб гэхэдэ, уншагшад Монголдо соёлой байгуулгын хүгжэлтын түүхые шухала шухала һалбаряарнь ажаглан уншажа, өөрын һанамжатай болохо аргатай байха бшуу.

Монголдо арадай хубисхал илажа, феодалнууд болон ламанарай үзэл номнолдо эсэргүү тэмсэлэй ашаар ажалшан арад хэдэн зуун жэлэй мунхаг байдалһаа мултаржа, эрдэм гэгээрэлэй зам дээрэ гаража, демократис соёл байгуулха аргатай болоо. Соёлой хубисхалай демократис шатада арадайнгаа дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа, Монголой арадай хубисхалай нам болон засаг түрэ В. И. Ленинэй монгол түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн заабаринуудта түшэглэдэг һэн. «Монгол арадай соёлой болон гэгээрэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ шухала байһанда Владимир Ильич бидэнэй анхаралые хандуулаа һэн», — гэжэ Монголой соёлой хубисхалай мэдээжэ ажал ябуулагшадай нэгэн Б. Цэрэндорж тэмдэглэнэ (Ленин тухай. Хилын саадахи мүнөө үеын хүнүүдэй дурсалганууд. М. 1961).

Орон дотор демократис ёһоной хубилалтануудай болоходо, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёл болбосоролой эмхи зургаанууд тогтожо, хубисхалта арадай литература, искусство, хубисхалта хэблэл мүндэлһэн байна. Мүн баһа тусхай дунда һургуулинууд бии боложо, эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаанууд эмхидхэгдэжэ, гүрэнэйнгөө үйлэдбэриин хүсэ хүгжөөхын тула хүдэлмэри ябуулагдажа захалаа. Энэл үедэ үндэһэн интеллигенциин бии болоһониинь тон ехэ туйлалта мүн. Гэбэшье арадай дунда үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхажа. бүхы хүүгэдые һургуулида ябуулха гэхэ мэтын хэмжээнүүд соёлой хүдэлмэриин гол анхаралда байгаа.

Соёлой хубисхалай ниитэ демократис шатын үе хүнгөөр үнгэрөөгүй, тон ехэ бэрхэшээлнүүд ушардаг байгаа. Жэшээнь, тэрэ шатын эсэс багта бүхы хүн зонойнь оройдоол 21 процент үзэг бэшэг мэдэхэ, тиихэдэ наһаа хүсэһэн 130 мянганиинь һургуулида ябадаг болоод байгаа...

Гэбэшье имагтал ниитэ демократис шатада ябуулагдаһан туйлай ехэ хүдэлмэриин ашаар бүхы Монгол орон дотор социалис хубилалта бэелүүлхэ арга олгогдоһон юм гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тиигэжэ хоёрдохи шатын үедэ ороной хүгжэлтын бүхы һалбаринуудта социализмын илан мандаһанай ашаар удхаараа социалис, түхэл маягаараа үндэһэн монгол соёл һалбаран мандаа.

Одоо үзэг бэшэг мэдэхэгүй збадалые үндэһөөрнь усадхажа, бүгэдэ ниитын эхин һуралсал бэелүүлээд, саашадаа бүхы залуушуулые найман жэлэй һургуулитай болгохо тэмсэлэй эхилһэн ушар хадаа монгол арадай туйлаһан түүхэтэ удха шанартай илалта мүн. Гүрэнэй университет, намын дээдэ һургуули гэхэ мэтын дээдэ эрдэм олгодог гуламтануудай бии болгогдоһон ушар соёлой айхабтар хубилалта мүн. Тиихэдэ ород бэшэгэй үндэһөөр шэнэ үзэг абтаа. Мүнөө үедэ МНР студентнэрэйнгээ тоогоор (хүн зонойнь хэмжээнтэй сасуулан харабал) хүгжэнги капиталис оронуудые ахижа гаранхай.

Ниитын болон байгаали шэнжэлдэг эрдэмэй эмхи зургаанuudые, мүн дээдэ һургуулинуудай, хүдөө ажахын институдай шэнжэлхы хүсэнүүдые нэгэдүүлһэн МНР Эрдэмэй хүреэлэн (Науканuudай академи) яһала ургажа байнхай.

Социалис реализмда үндэһэлдэг уран зохёол, искусство хүгжэн һалбарна. Хурса гуурһата уран зохёолшод, уран биирэтэ зураашад, бэлигтэй бүжэгшэд, дуушад ургажа, олонойнь нэрэ хилын саанашье суурханхай. «Нойрһоо һэрилгэ», «Арадай элшэ» гэһэн монгол фильмүүд уласхоорондын ниитэдэ мэдээжэ болоо. Монгол циркын артистнар хилын саадахи олохон оронуудай харагшадай альга ташуулһан, уран зураашадайнь бүтээлнүүд дэлхэй дүүрэн суурхана.

Монгол арадай ажаһуудал эрид хубилаа. Шэнэ хото, һууринууд ургаан бодоо. Эхэнэр хүн эрхэтэй болоо. Бэеын тамир хүгжөөхэ үүргэтэй физкультура болон спорт үргэнөөр дэлгэрээ.

Иигэжэ МНР-эй соёлой хубисхалай түүхэтэ замые марксистско-ленинскэ һургаалай ёһоор шэнжэлэн согсолхо гээшэ туйлай ехэ удха шанартай юм.

«МНР-эй соёлой түүхын очеркнуудай» һайн талань олон. Арадай гэгээрэлэй, эрдэмэй, хүгжэмэй, уран зурагай искусствын түүхээр бэшэгдэһэн бүлэгүүд эгээл һайн.

Гэбэшье зарим тэды дутагдал обёорогдоно. Жэшээлхэдэ, театрай, хэблэлэй, спортын хүгжэлтын түүхэ тухай хэлэгдэһэн бүлэгүүд соо баримтын үсөөн байхада, зарим хуудаһануудтань элдэб үйлэ хэрэгүүдые үлүү тодорхойгоор аад, хүсэд тобшолол хэнгүй найруулһан байна.

Монгол буряад хоёр арадуудай соёлой талаар харилсаанай түүхэ хүсэд харуулагдаагүй. Ном соо хронологическа таблица, түүхын картанууд, МНР-эй соёлой ажал ябуулагшадай намтарай хуряангы мэдээсэл үгтөөгүй.

Гэбэ яабашье, юрэнхы дээрээ тус «Очеркнууд» тон хэрэгтэй, саг соогоо гараһан ном.

Н. ЕГУНОВ,
түүхын эрдэмэй доктор,
БГПИ-гэй профессор.
Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат,
БГПИ-гэй доцент.

*) «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд», Улаан-Үдэ, 1971. 492 нюур, 1.000 хэһэг, сэн 3 түх. 71 мүн. Харюусалгата редактор Д. Д. Лубсанов, редакторай орлогшо Р. Е. Пубаев. Авторнууд: Р. Л. Балдаев, Г. Г. Ванчиков, Л. К. Герасимович, Б. Дашцэвэг, Г. Н. Заятуев, В. Ц. Найдаков, Ш. Магван, Б. Ф. Смирнов, Т. Содномдоржаа, И. И. Соктоева, Г. Л. Санжиев, Д. П. Улымжиев, Б. Д. Цибиков.

ССР СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

—□—

РОССИН АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДТА

—□—

Заполяриин «дүрэдэг шулуун»

СЫКТЫВКАР. Хойто зүгэй ашагта малтамалнуудые бэдэрэгшэд, Заполяриин горнягууд Печорско шулуун нүүрһэнэй бассейндэ геологическа шэнжэлгэнүүдэй хэгдэжэ эхилһээр 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Холын хойто зүгэй байгаалиин баялигуудые ашаглалга В. И. Ленинэй үүсхэлээр эхилһэниинь мэдээжэ. Печорско хизаарта ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэ эмхидхэхэ тухай арадай ажахын Дээдэ Соведтэ Владимир Ильич дурадхаһан байгаа. Коми ангуушан Виктор Попов Воркута мүрэнэй эрьедэ олдоһон «дүрэдэг шулуунай» дүрсэ маягые Совнаркомой Түрүүлэгшын нэрэ дээрэ, 1921 ондо Москва эльгээһэн юм. Тэрэ жэлдэ мэдээжэ геолог, профессор А. А. Черновой толгойлһон совет түрүүшын экспедици Печородо ошоһон түүхэтэй.

Воркутагай шахтёрнууд 1934 оной багаар түрүүшын түлишэ абажа эхилээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Печорско бассейн улам түргэнөөр хүгжөө. Воркутагай шулуун нүүрһэн баатарлигаар тэмсэжэ байгаа Ленинградта, Балтиин ба Хойто флодуудта эльгээгдэдэг һэн. Шахтернуудта баатар-хотын делегациин барюулһан Ленгорсоведэй Улаан туг «Интауголь» комбинадта хадагалаатай байдаг. Бүхыдөө 300 миллион шахуу тонно нүүрһэн ороной арадай ажахынуудта эльгээгдэнхэй. Ехэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө «Воркутауголь» комбинат Эхэ оронойнгоо дээдэ хайра—Ленинэй орденоор шагнагдаһан. Город Воркута, мүн бассейнэй хоёр шахта Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэнхэй.

Мүнөө олонхи шахтануудай үбэр талада табан хушуута мүшэн яларжа, жэлэйнгээ даабари болзорһоо урид дүүргэһыень гэршэлнэ. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ түсэбһөө гадуур нүүрһэ малтан абаха социалис уялганууд мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэгдэнхэй.

В. ЛЕБЕДЕВ,
(ТАСС-ай корр.).

Ангуушадай түрүүшын олзо

УЛААН-ҮДЭ. Забайкалиин тайгадахи олзоборилгын хаһа мүнөө жэлдэ урагшатайгаар эхилбэ. Ангай арһа тушааха болзорой эхилһээр үни болоогүйшье һаань, ангуушад арһа тушаажа эхилээ.

Буряад нютагай ой тайга соо хэрмэн, үнэгэн, булган, норконууд үдэжэ байдаг. Байгал далайн зүүн хойто эрьеэрхи Баргажанай тайга соо эгээн үнэтэй, һайхан арһатай булган олон юм.

Шадамар бэрхэ ангуушадта тайга баялигаа «бэлэглэдэг». Булга олзоборилогшодой мэргэжэл шадабари нэгэ үеын хүнүүдһээ нүгөөдэ үеын хүнүүдтэ дамжуулагдажа байдаг.

Буряадай баян ой тайга соогуур мүнөө гурба мянга гаран ангуушад олзоборилго хэжэ байна. Тэдэнэй участок бүридэнь багахан гэрнүүд баригданхай юм. Ангуушад тэндээ амарха, дулаасаха, арһаяа элдүүрилхэ, эдеэ хоолоо, һомо хэрэгсэлнүүдээ хадагалха аргатай.

Ю. БУДАЕВ,
(ТАСС-ай корр.).

Эрдэмтэд хүдөөгэйхидтэ туһална

ПЕТРОЗАВОДСК. СССР-эй Науканuudай академиин Карелиин филиалай биологиин институдай ургамалнуудай нөөсэ шэнжэлдэг лабораториин коллектив ехэ хүдэлмэри хэжэ дүүргэбэ. Республикын совхозуудай захилаар тус лаборатори элдэб тэжээлэй химическэ бүридэл шалгажа үзөө. 1700 гаран ургамалнуудай шэмэнь шэнжэлэгдээ.

Мүнөө лабораторишнхид тэжээлэй минеральна бүридэлые элирүүлхэ зорилгоёо бэелүүлжэ эхилбэ.

В. ДАНИЛОВ,
(ТАСС-ай корр.).

МЯНГАН НОМЕР

НАЛЬЧИК. Кабардино-Балкарай Урванска районой түб — Нарткал хотодохи мянган номертой шэнэ АТС-ые гүрэнэй комисси тушаажа абаба. Багахан хотодо (ойро тойронхи хүдөө нютагуудтайгаа хамта) 2200 аппарат тоологдоно. Эдэнь ойрын сагта республикын ниислэл хотын сетьдэ холбогдохо юм.

Мүнөө хада хабсагайн хормойдо, хэдэн зуун километр холо зайда ажаһуудаг танил колхозниготоо Нальчигһаа хонходохо аргатай болобо.

Шэнэ табан жэлдэ Кабардино-Балкарай бүхы һуурин тосхонууд телефоной утаһаар холбогдохо юм.

Э. МАЛЬБАХОВ,
(ТАСС-ай корр.).

«ҮГЭНҮҮДЭЙ МУЗЕЙ»

МАХАЧКАЛА. Дагестанай хэлэ шудалагшад республикын бүхы үнээтэ яһатанай үгэнүүдэй картотекэ хэжэ эхилээ. Хиналуг гэжэ хадалиг газарай аулда ошоод ерэһэн СССР-эй Науканuudай академиин Дагестанай филиалай түүхын, хэлэ ба литературын институдай экспедици «Үгэнүүдэй музейдэ» түрүүшын «бэлэг» барюулба. Оройдоо мянган зонтой арад үндэһэтэнэй 10 мянган үгэ суглуулжа картотекэ болгоод тус экспедици ерээ бшуу.

Картотекэ эмхидхэлгэ—республикын филологуудай эхилһэн хүдэлмэриин эдэ хэлэнүүдые бүхы талаһаань шудалалгын нэгэ шата болоно.

М. АМАЕВ,
(ТАСС-ай корр.).

Эдир хүгжэмшэдтэ

САРАНСК. Темниково хотын үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулида Мордвагай арадай артист, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша композитор Л. И. Воиновай нэрэ олгогдобо. Композитор Воинов 50 жэлэй туршада түрэл хотодоо арадай инструментнүүдэй оркестр хүтэлбэрилһэн байна. Темниково хотын балалайкаар наадагшадай һураг суу автономито республикаһаа аяар холуур тарханхай. Үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулида оркестрэй һайхан үг заншалые сахидаг юм.

Хүдөөгэй хүүгэдые хүгжэмэй эрдэм мэргэжэлдэ һургахын тула Мордвада һаядаа ехэ юумэн хэгдээ. Районой түб бүридэ үхибүүдэй хүгжэмэй һургуули бии. Томо томо һуурин тосхонуудташье тиимэ һургуулинууд нээгдэнхэй. Республика соонь мүнөө үхибүүдэй хүгжэмэй 32 һургуули, интернат һургуули бии. Дүй дүршэл ехэтэй багшанарай хүтэлбэри доро тэдэнэр ород арадай инструментнүүдээр наадажа һурана. Хүдөөгэй хүгжэмэй һургуули дүүргэгшэдэй олонхинь Саранскын хүгжэмэй училищида эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг.

М. ХВАСТУНОВ,
(ТАСС-ай корр.).

Спорт

ЕХЭ МҮРЫСӨӨНЭЙ УРДА ТЭЭ

Эрхүү болон Петровск-Забайкальск городуудай санашадай хабаадалгатайгаар Буряадай бэрхэ санашадай дунда мүрысөөн үнгэрһэн амаралтын үдэр болобо. Энэ хадаа январь һарын хуушаар Южно-Сахалинск хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ бэлэдхэлэй гурбан турай нэгэнниинь болоно.

Мүрысөөн Улаан-Үдын Аршаан һууринда үнгэрөө. 600 метр болон 1,5 километрэй урилдаан сагаан талада эмхидхэгдээ.

Табан километртэ гүйлдэһэн эхэнэрнүүд түрүүлэн урилдаагаа дүүргээ. Эндэ ехэ гайхалтайшье юумэн болоогүй. Манай эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастерта кандидат Надежда Вершинина түрүүлээ, сагынь 19 минута 40 секунда. 2-дохи һуурида СССР-эй спортын мастер Нелли Радаева (20.30 секунда) гараа. Харин Мария Воронина (20.50 секунда) 3-дахи һуурида хүртөө.

Тус зайда гурбан басагад: Селенгинск поселогой медсестра Лидия Разгильдяева, Буряадай багшанарай институдай студентка Нина Суранова болон авиазаводой техник Надежда Алешкова гэгшэд гурбуулаа адли саг 21 минута 14 секунда харуулаа.

Алас-Дурна зүгэй зонын наада дурсагдаһан басагад бултадаа хабаадаха. Тиихэдэ Светлана Хушеева (БГНИ) Галина Кашеева (ВСТИ) хоёр түрэл республикынгаа нэрэ түрые хамгаалалсаха эрхэтэй болонхой.

Эрэшүүлэй гүйхэ харгы яһалашье хүшэрхэн байгаа. Тушаан боложо шэнэ саһан ороһон байжа; санашадай мүрысөөе бүришье харюусалтатай болгоо.

Мүрысөөнэй эхилхын урда СССР-эй спортын мастернууд Андрей Бурлаков, Олег Харитонов, профсоюзуудай үбэлэй спартакиадын чемпион Яков Иванов, Буряадай АССР-эй 1971 оной чемпион Лубсан Цыбиков гэгшэдэй хоорондо шанга тулалдаан болохоор хүлеэгдэһэн юм. Харин А. Бурлаков үбшэлһэн байжа стартһаа гээгдээ, Я. Иванов амжалта туйлажа шадаагүй. Тиигэбэ яабашье спортын мастер Лубсан Цыбиковэй шуумар түргэн гүйдэлые сугларагшад һайхашаан хараа.

Мүрысөөнэй дүнгэй гаргагдахада, 15 модоной зайе 57 минута 44 секунда соо гаталһан А. Бориев (Эрхүү) бусадһаа түрүүлээ. Олег Харитонов Лубсан Цыбиков хоёр удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Январиин 2-то үнгэргэгдэхэ хоёрдохи турта эрэшүүл 30, эхэнэрнүүд 10 километрэй зайда хабашадалаа туршалсаха.

М. РИНЧИНОВ.

УГЛӨӨДЭР гэр бүлэ бүхэндэ Шэнэ жэл айлшалан орохонь. Жабар-Үбгэн, Саһан хүүхэн һагсагар гоё ёлкын дэргэдэ ерэжэ, аляа хүхюун үхибүүдые Шэнэ жэлээр амаршалаад, гоё һайхан бэлэгүүдые бариха, хатар наада хэхэ, хэр зэргэ һүбэлгэн ухаансар байһыень шалгаха.

Тиихэдэнь үхибүүд бүхы сэдьхэлһээ баясаха, Жабар-Үбгэнтэй, Саһан хүүхэнтэй хүтэрэлдөөд, ногоон ёлко тойрон хатарха, дуу дуулаха, шүлэг уншаха. Ужам һаруул таһалга сооһь шэнэ жэлэй баяр зугаа зэдэлхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын Октябрьска районой «Теремок» гэжэ ясли-садта Шэнэ жэлэй ёлко угтажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БУХЭДЭЛХЭЙН ТҮРҮҮШЫН ВЫСТАВКЭ

Венгриин Арадай Республикын ниислэл Будапешт хотодо байгша оной сентябрь һарада Бүхэдэлхэйн агнууриин түрүүшын выставкэ нээгдээ һэн. Тус выставкэ агнууриин ажахын, мүн дэлхэйн ан амитанай баялигуудые хамгаалха ба үсхэбэрилхэ талаар уласхоорондын удха шанартай байгаа.

Выставкэдэ 51 гүрэн хабаадаа. Тэдэнэй олонхинь агнууриин ажахые эрхилжэ, ан амитадай баялигые зүбөөр хэрэглэхэ, агнууриин олон тоото буу ба түхеэрэлгэ бэлдэхэ талаар хэдэ хэдэн оронууд дэй дүршэлөө андалдаһан байна.

Манай ороной павильон эгээн эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдоһон, тэрэшэлэн выставкын комитедэй 18 дээдэ шанда хүртэһэн байна. Дээдэ шанда хүртэһөөрөө Венгриин Арадай Республика — нэгэдэхи, манай орон хоёрдохи һуури эзэлээ.

Тус выставкэ 4 жэлэй туршада бэлдэгдээ. Выставкын хүндэлэлдэ зорюулан үнгэргэгдэһэн Бүхэдэлхэйн научна конференцинүүдтэ дэлхэйн олон ороной элитэ ехэ эрдэмтэд ба мэргэжэлтэдэй 90 элидхэл шагнагдаһан, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Будапештдэхи выставкэ ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Дэлхэйн бүхы оронуудһаа ерэһэн хэдэн миллион хүн энэ выставкэ хараа. Тус выставкэ тон һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Выставкэ эмхидхэһэн орон — Венгриин Арадай Республика илангаяа ехэ амжалта туйлаа. ВНР газарайнгаа талаар багашье һаа, байгаалиингаа баялигые тэрэ хэбээрнь үлөөжэ, мүн үсхэбэрилжэ шадаа. Мүнөө Венгриин газар дээрэ 36 мянган толгой буга һогоон, 160 мянган гүрөөһэн, 15 мянган бодон гахай гэхэ мэтэ ангууд тоологдоно. Энэмнай Арадай Венгриин агнууриин ажахынуудай туйлаһан тобоймо амжалта гээшэ.

Бүхэдэлхэйн агнууриин выставкэ дээрэ имагтал агнууриин буу зэбсэгүүдые харуулаад лэ эсэслээ гэхын аргагүй. Мүнөө байгаали хамгаалха шухала асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Выставкын нюур талын павильондо бэшээтэй «Байгаалиие хамгаалга хадаа бидэнниие өөһэдыемнай хамгаалга мүн» гэһэн үгэнүүд энээниие тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Үнэхөөрөөшье байгаалиие хамгаалга хүн түрэлтэнэй обществын материальна ба биологическа ажамидаралай эшэ үндэһэн болоно бшуу.

М. ШАРГАЕВ,
Бүхэсоюзна агнууриин выставкэдэ хабаадагша, доцент, биологиин эрдэмэй кандидат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй делегаци Венгриин «Геменце» гэжэ заповеднигтэ.

Авторай фото.

Будапешт — Улаан-Үдэ.

Д. ЛОБСАНОВ

БУРЯАДАЙ ХЭБЛЭЛ ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ҮЕДЭ

Дайнда бэеэрээ хабаадаһан, үнинэй журналист Д. Л. Лобсанов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Буряадай республикын хэблэлэй газарнуудай — газетэнүүд болон журналнуудай дүүргэһэн үүргэ тухай асуудалаар һонирхолтой шэнжэлхы зохёол бэшэһэн байгаа. Даши Лобсановичай тэрэ зохёолһоонь хэдэн хэһэгые абажа, газетынгаа хуудаһанда тунхаглахамнай.

Энэ номерто түрүүшынь хэһэг толилогдобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдэй үеэр газетэнүүдтэ онсо харюусалгатай зорилго тудаһан юм. Тэдэ Коммунис партиин, Советскэ правительствын сэсэн мэргэн, үнэн зүб үгэнүүдые олониитэдэ дамжуулдаг байгаа. Республикын газетэнүүд дүлэтэ большевик үгөөрөө немец-фашис булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ, фронтдоо туһалха хэрэгтэ хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенциие элсүүлэн жагсаажа, патриотическа оюун мэдэрэлыень бадаргадаг байһан.

Хэблэлэй хуудаһануудта юрын, амгалан мэдүүлэлнүүдэй орондо «дайн!» гэһэн үгэ орожо ерээ бэлэй. Ороноо хамгаалгын хэрэг эмхидхэхэ, дайсаниие һамна сохихо зорилготой Советскэ правительствын түрүүшын документнүүд тунхаглагдажа эхилээ һэн.

Эхэ орондоо дурлалгын дүлэтэ мэдэрэлээр, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ зэбүүрхэлгын халуун охёор нэбтэрһэн митингнүүдэй, суглаануудай резолюцинууд, ажалшадай бэшэгүүд газетын хуудаһануудта олоор хэблэгдэдэг байгаа. Жэшээлэн хэлэбэл, «Бурят-Монголой үнэн» 1941 оной июниин 25-най номертоо Улаан-Үдэ хотын хүдэлмэришэдэй митингнүүд ба суглаанууд тухай, Ивалгын аймагай түб — Ивалга тосхоной ажалшадай митинг тухай мэдээсэлнүүдые «Булимтарагшадта шанга харюу үгэхэ, герман һүрэг дээрмэшэдые манай Эхэ ороной газар дайда дээрэһээ намнаха тухай правительствын шиидхэбэриие ажалшад бүрин һайшаана» гэһэн нииитэ гаршаг доро тунхаглаа һэн. Газетын удаадахи номернуудта «Эсэгэ ороноо хамгаалгада бултадаа жагсан бодоё!», «Эхэ ороноо хамгаалхын тула бэеэ зэһэгты!» — гэһэн урянуудтай ажалшадай коллективүүдэй, граждануудай бэшэгүүд, уялганууд хэблэгдэдэг бэлэй.

Арадай поэт Х. Н. Намсараев ажалшадай гүн ехэ зэбүүрхэл, баатар зоригто эрмэлзэлые элирхэйлэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ иигэжэ бэшээ һэн:

Даринн утаан баглайржа,
Дайдын хүрьһэ дэлбэшэбэл,
Гал түймэр орьёлжо,
Галзуу шолмос дугташабал...
Уур сухалнай орьёлжо,
Огторгойдо хадханал.
Үһөө хороор дэбэржэ,
Үсэд шангаар харюусанал.
Хайрата халуун эрхэеэ
Хамгаалха хабатайл.
Харнин харатан дайсаниие
Хамха сохихо хүсэтэйл.

Саашадаа номер бүхэндэ «Бүхы юумэеэ фронтдо, бүхы юумэеэ дайсаниие илахын тулада!», «Хамаг хүдэлмэреэ сэрэгэй гуримда оруулая!», «Эхэ оронойнгоо аша туһада эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлмэрилжэ, дайсаниие бута сохихо хэрэгтэнь Улаан Армидаа туһалая!», «Илалта гансашье фронт дээрэ бэшэ, мүн тыл дотор шиидхэгдэхэ!» гэхэ мэтэ урянуудтай элдэб жанрай материалнууд тунхаглагдадаг байгаа.

Парти, правительствын уряада харюу болгон, предприятинуудай, колхозуудай коллективүүдэй социалис ехэ уялгануудые абаһан ушар дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ совет хүнүүдэй, тэрэ тоодо Буряадай ажалшадай гаргаһан дүлэтэ патриотизмын гэршэ жэшээнүүдэй нэгэн болоно. Эндэ газетэнүүдэй редакцинууд арад түмэнэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлэгшэд, эмхидхэгшэд байһанаа харуулаа һэн. «Бурят-Монголой үнэн» Улаан-Үдын түмэр замай узелай социалис уялга ба үүсхэл тухай түрүү бэшэг тунхаглаа бэлэй. Түмэр замшадай үүсхэлые халан абажа, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохыень бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон интеллигенциие республикын газетэнүүд уряалһан байгаа. Удаадахи үдэрнүүд, һарануудта «Бурят-Монголой үнэн» болон бусад газетэнүүд тэрэ үүсхэлдэ харюунуудые ходо тунхагладаг, мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулдаг байһан юм.

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүд хоёр зуутад, гурбан зуутад ба онол станогууд дээрэ хүдэлэгшэдэй алдарта хэрэгүүдтэ зорюулан, «Ажалай фронтын тугые дээрэ үргэе!» гэһэн тусхай хуудаһа 1941 оной августын 31-дэ гаргаһан байдаг.

«Бүхы юумэеэ фронтын туһада! Бүхы юумэеэ илалтын тулада!» гэһэн уряа нютагай түүхэй эдүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэхэ хүдэлөөнэй эхиниинь болоһон юм. Тэрэниие газетэнүүд дэмжэн дэлгэрүүлээ бэлэй.

Нютагай эдеэ хоолой нөөсэ баялигуудые элирүүлэн хэрэглэхэ гээшэ тэрэ үеын тон шухала асуудалнуудай нэгэн болоһон юм. Парти болон правительство тиимэ ябуулга хэхыень нютагай партийна, Соведэй, профсоюзай зургаануудые уряалдаг байһан.

Буряадай республикада тиимэ баялигууд: гол мүрэнүүд, нуур сөөрэмүүд соо — загаһад, ой тайгануудта — үрэ жэмэс, һархяаг ба һамар элбэг шуу. «Бурят-Монголой үнэн» газетэ энэ ушарые тайлбарилхатаяа хамта, эдэ баялигуудаа үргэн эхээр, шадамар бэрхээр хэрэглэхые уряалдаг һэн.

«Дайсаниие эсэслэн бута сохитороо ажалай вахтада жагсая!» — гэһэн уряатайгаар Түнхэнэй аймагай ВКП(б)-гэй XVII съездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй бэшэг сентябрь һара соо газетэдэ тунхаглагдаа һэн. «Бидэ өөһэдыгөө элсүүлэгдэн жагсаагдаһанда тоолонобди, дайсанай эсэслэн бута сохигдохо, үгы хэгдэхэ хүрэтэр ажалай вахтада бултадаа жагсанабди» гэжэ колхознигууд тэрэ бэшэг дотороо бэшэһэн юм. Эдэнэр үглөөнэй харанхыһаа үдэшын бүрэнхы болотор ажалладаг, машинануудынь — түхеэрэн сүүдхэ соо хүдэлгэгдэдэг болоһон байгаа.

Партиин областной комитет Түнхэнэй колхознигуудай үүсхэлые һайшаагаад, хүдөө тосхонуудай бүхы ажалшадаар һайшаагдан дэмжэгдээ һэн.

Түгэс илалта туйлахамнай үшөөл уды, тон бэрхэтэй үе байбашье һаань, 1942 он манай орондо ерээдүйн ехэ илалтын зол заяа асаржа эхилһэн юм. Улаан Армиин зүгһөө түригдэн намнагдажа байгаа дайсан фронтын горитойхон хубида сухариха баатай болоо бэлэй.

Энэ хэсүү сагтахи буряад арадай бүхы хүсэл эрмэлзэлынь газетэнүүдэй Шэнэ жэлэй (1942 оной) номерто тунхаглагдажа, Баруун фронтын сэрэгшэдтэ эльгээгдэһэн бэшэг дотор эли тодоор найруулагдаһан юм:

«Бидэнэр аяар холын тылдэ, үбгэн буурал Байгалай ууртайгаар эбхэрэн долгилжо байһан, зузаан саһан нэмэргэтэй захагүй гүн тайгын хүүежэ шааяжа байдаг нютагта — хэдэн мянган километрэй зайда байбашье, дайнай һүрөөтэ амисхаалые үзэнэбди. Совет арадай инаг баатарнууд, таанадтай бүхы сэдьхэлээрээ, бүхы хэрэгүүдээрээ, һанал бодолоороо хамта байнабди. Дайсаниие дарахын тула шухала олон юумэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үдэрнүүдтэ хэжэ һураабди...» гэжэ республикын 275.000 ажалшадай гар табиһан бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

«Бурят-Монголой үнэн» газетэ «Ажалай фронтын гвардеецүүд болоогты!», «Ажалай баатарнууд — фронтын баатарнууд!», «Дайнай үеын стахановецуудай зэргые арьбадхагты!» гэһэн урянуудтайгаар ажалшадта хандан, социалис мүрысөөндэ шэнэ илалта туйлахыень уряалдаг байгаа. Тэрэ үеын мүрысөөн элдэб тухэл маягтайгаар дэлгэрүүлэгдэбэшье, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэһэн нэгэл гол зорилгодо зорюулагдадаг байһан юм.

Фронтовой бригаданuудай хүдэлмэри социалис мүрысөөнэй, үндэр бүтээсэтэ ажалай онол арганuудай нэгэн болоо бэлэй. «Бурят-Монголой үнэн» ба бусад газетэнүүд Улаан-Үдэ хотын паровозно депоһоо эхи абаһан, дайнай үеын ажалай шэнэ формо тухай мэдээсэһэн байна. «Фронтовой бригадануудые бүри олон болгоё!» гэһэн суглуулбари дотор фронтовой бригаданuудай амжалтата хүдэлмэри тухай мэдээсэлнүүд, юрын хүдэлмэришэн байһанаа хоёр мэргэжэл шудалжа, ПВЗ-гэй шадамар бэрхэ хүдэлмэрилэгшэ болоһон ба халаанайнгаа нормонуудые 2—2,5 дахин дүүргэдэг, фронтовой бригадын гэшүүн П. Г. Дианова тухай корреспонденци удангүй тунхаглагдаа һэн.

Тэрэшэлэн ухаалан зохёолго, урлан нарижуулга дайнай үедэхи ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ехэ нөөсэ арга боломжо байһан юм. Энэ хүдэлөөндэ газетын зүгһөө ехэ анхарал хандуулагдадаг байгаа. Үйлэдбэриин үүсхэлшэд — Эхэ ороной патриодууд урлан нарижуулгын дурадхалнуудые оруулаад хизаарладаггүй, харин нилээд олониинь тэдэнэй түлөө абаһан мүнгэеэ оборонын фондодо оруулдаг байһан.

Республикын газетэнүүд, тэрэ тоодо «Бурят-Монголой үнэн», парти болон правительствын директивэнүүдые, нютагай партийна, Соведэй эмхинүүдэй шиидхэбэринүүд, заабаринуудые хүтэлбэри болгон, алмалта арьбалалтын түлөө ажалшадай тэмсэлые үдэр бүри харуулдаг байһан юм. «Хяһуур нягта эзэн бай!» гэһэн юрэнхы гаршаг доро газетэнүүдэй хуудаһануудта түрүү бэшэгүүдһээ гадна, мүн хэдэн арбаад суглуулбари, олон зуун статья, корреспонденци, багахан мэдээсэлнүүд хэблэгдэдэг һэн.

Ой модоной промышленность дайнай урда тээшье республикын арадай ажахын шухала һалбари гэжэ тоологдодог һааб даа. Дайнай болохотой хамта тэрэ удха шанарынь бүри ехэ болоһон. Юундэб гэхэдэ, модоор түлишэ хэдэг, Улаан Армида шухала дайшалхы хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг, олон тоото барилгануудта эльгээгдэдэг, дайгаар һандаргагдаһан городууд болон тосхонуудые, фабриканууд ба заводуудые, шахтанууд болон түмэр харгынуудые һэргээн бодхоохын тула хэрэглэгдэдэг байгаа бшуу.

Тиимэһээ модо бэлэдхэхэ, зөөхэ асуудалнууд газетын статьянууд, корреспонденцинүүдэй шухала темэнь болодог байһан, үдэрһөө үдэртэ тунхаглагдадаг байһан.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ХИЛЫН СААНАҺАА — РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаа

КОЛОМБО. (ТАСС). Цейлоной правительство гадаадын капиталай нүлөөнһөө ороноо сүлөөлхэ замаар үшөө нэгэ шухала ябуулга хэбэ: Англиин компаниинуудай мэдэлдэ байһан сайн хэдэ хэдэн ехэ плантацинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулаа.

16 мянга гаран акр талмайтай долоон плантаци декабриин 28-һаа гүрэнэй мэдэлдэ оробо. Ороной улад зон энэ шиидхэбэриие ехэ баяртайгаар угтаа.

Плантацида ажахын министр Колвин де Силва гэгшэ энэ асуудалаар тусхайлан зарлагдаһан пресс-конференци дээрэ плантацинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха тухай соносхохо зуураа, иигэжэ онсолон тэмдэглээ: правительствын энэ ябуулга «Цейлоной экономикые хүгжөөлгын аша туһада» бэелүүлэгдээ.

«Атта» гэжэ коммунис газетын бэшэһэнэй ёһоор, гадаадын компаниинуудай мэдэлдэ байһан плантацинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха ябуулгын удаадахи шата тухай асуудал мүнөө правительствоор харагдажа байна.

ДАККЫН МҮНӨӨДЭРЭЙ БАЙДАЛ

ДАККА. (ТАСС). Бангла дешэй ниислэл — Дакка хотын байдал үдэр бүри заһаржа байнхай. Олон тоото магазинууд лавканууд нээгдээ. Дэлгүүрнүүдтэхи худалдаа наймаан һэргээгдээ. Городой транспортын хүдэлмэри заһарантаа. Олон газетэ гаража эхилээ. Правительствын зүгһөө хэмжээнүүдые абаһанай үндэһөөр, бусад оронуудтай телефоной ба телеграфай харилсаа холбоон һэргээгдээ. Дакка Калькутта хоёрой хоорондохи авиалини нээгдэнхэй.

Гэхэ зуура ороной шэнэ засаг захиргаан ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарна: 75 миллион зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха, һандарһан хэлхээ холбоо, харгы ба хүүргэнүүдые һэргээн бодхооха, промышленнэ предприятинуудые хүдэлгэхэ шухала байна.

Засагай эмхи зургаанууд түхэреэн сүүдхэ соо шахуу хүдэлнэ. Ороной ажабайдалые дары түргэн гуримдань оруулхын тула шухала шиидхэбэринүүд гаргагдана. Эзэдэйнь үйлэдбэрээ мүнөө хүрэтэр һэргээгээгүй бүхы джутова фабриканuудта, бусад промышленна предприятинуудта гүрэнэй хиналта тогтооходо тухай заабари гаргагдаа. Тэрэшэлэн эзэдэйнь Бангла дешһээ гаража арилһан бүхы страховой компаниинууд ба худалдаа наймаанай фирмэнүүдтэ гүрэн өөрынгөө хиналта тогтооходо байха. Джут ба тэрээгээр нэхэгдэдэг зүйлнүүдые Инди худар абаашажа худалдаха тухай хэлсээн туйлагдаа.

Хашагдан зугадаһан 10 миллион шахуу хүнүүдые эхэ орондонь дары бусааха асуудал шиидхэгдэжэ байна. Иимэ олон зониие нүүлгэжэ асархаһаа гадна, мүн тэдэниие эдеэ хоолой зүйлөөр, гэр байраар, хүдэлмэреэр, таряашадые — тарилгын үрэһэ хүрэнгөөр хангаха асуудал гарана. Бусажа байһан хүнүүдэй тоо улам нэмэнэ. — 188 мянга гаран хүнүүд эхэ орондоо бусаад байна. Газетэнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор, Бангла дешэтэ үдэр бүри 15 мянга тухай хүнүүд бусана.

Индиин армиин подразделенинүүд һэргээлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэр хэлхээ холбооной ба электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг лининүүдые заһабарилна, харгынууд, хүүргэнүүдые һэргээн бодхооно.

Вашингтоной харата ааша, Пекинэй дуугай байлга

Американ авиаци Вьетнамай Демократическа Республикын хүн зоноор олон хэдэ хэдэн районуудые дүрбэдэхи үдэрөө таһалгаряагүй бомбодожо, буудажа байна. Хэдэн зуугаад американ самоледуудай хабаадалгатай бомбодолгонууд юу харуулнаб гэхэдэ, ДРВ-е бомбодолгоёо, энээндэ эсэргүү дайнай бусад ябуулгануудые эсэслэн болюулха гэһэн уялгаяа Вашингтон бүдүүлигээр эбдэнэ.

Американ самоледуудай ДРВ-дэ эсэргүү мүнөөнэйнь дээрмэшэ добтолгонууд — бомбодолго һэргээһэн ябадал бэшэ, харин «хамгаалгын хэмжээн» гэһэншүүгээр тайлбарилхые США-гай засагай зурганууд һэдэнэ.

ДРВ-дэ эсэргүү американ сэрэгшэдэй эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулганууд Вашингтон Пекин хоёрой хоорондын харилсаанай «эли бодо заһаржа байһан» үедэ, уласхоорондын оршом соо эдэнэй хамта ябуулга хэдэг болоһон үедэ (жэшээнь, Индостандахи хёмороон тушаа тиимэ байгаа) үйлэдэгдэһые дэлхэйн олониитэ хаража байна. Вашингтоной харата ааша тушаа бүхы дэлхэйн зэбүүрхэжэ байхадань, Пекинэй пропаганда дуугай үнгэрнэ, тиихэдээ США-гай президент Никсонэй Пекин ерэлгэдэ ямаршье һаад хэхэгүй гэжэ оролдоно ха.

(ТАСС).

Лаосой патриодуудай ехэ илалта тухай НОАЛ-ай командованиин мэдээсэл

ХАНОЙ. (ТАСС). Энэ районой Арадай-сүлөөлэлгын хүсэнүүд ба хүн зон Домбото губида дүрбэн үдэрэй турша соо айхабтар шанга байлдаанuудые хэжэ, ехэ илалтануудые туйлаа: Домбото губи, Муонгсуй нютаг баһандаа патриодуудай гарта ороо. Домбото губиин зонодо дайлалдаһан Лаосой Арадай-сүлөөлэлгын армиин (НОАЛ) командованиин коммюнике дотор энээн тухай хэлэгдэнэ.

Лаосой патриодуудай энэ илалтань политическэ, сэрэгэй угаа ехэ удха шанартай байна гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Сагаан байшангай делегаци Пекин ошохонь

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Хитадта президент Никсонэй аяншалгын бэлэдхэл хэхын» тула Сагаан байшангай тусхай бүлэг түлөөлэгшэд Пекин ошохонь гэжэ США-гай президентын Флоридадахи үбэлэй байшанда, Пекиндэ нэгэн доро соносхогдоо.

25 хүнһөө бүридэһэн энэ делегациие национальна аюулгүйн асуудалаар президентын туһалагшын орлогшо, бригадна генерал А. Хейг толгойлхо юм ха. Тэрэнэй бүридэлдэ хэблэлэй асуудалаар Сагаан байшангай секретарь Р. Зиглер, гадаадын политическэ хэрэгүүдээр президентын тусхай советник Дж. Скали, бригадна генерал Б. Скаукрофт ба бусад тушаалтад, тэрэ тоодо хэлхээ холбооной, телевидениин ба радиогой мэргэжэлтэд ороно.

Сагаан байшангай делегаци Пекин ошохоёо декабриин 29-дэ ниидэхэ, тэндэ январиин 3-да ерэхэ гэнэ.

США-гай ПРАВИТЕЛЬСТВЫН АЖАЛ ЯБУУЛГА ТУХАЙ РЕСТОН БЭШЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Нью-Йорк Таймс» газетэ өөрынгөө шэнжэлэгшэ Д. Рестоной «Политика ба пропаганда» гэһэн статья һаяхан тунхаглаа. 1971 ондо США-гай правительствын эрхилһэн ажал ябуулга тушаа зарим тэды сэгнэлтэ тэрээн доторнь үгтэнэ.

Дүүрэжэ байгаа жэл тушаа Вашингтоной политическэ ажал ябуулагшадай һанамжанууд сэрэгэй мэдээндэл адлишуу байна гэжэ Д. Рестон бэшэнэ. Республиканецуудай удамаршад: мүнөө жэл ехэ илалтын жэл болоо гэжэ соносхохын тула корреспонденцинүүдые Капитолидо суглуулна, харин демокрадуудай удамаршад — энэ жэл экономическа буруу һүрэлгын жэл болоо гэжэ корреспондентнүүдтэ мэдүүлхын тула тэдэниие уриина.

Сагаан байшан жэлэй дүүрэхэеэ байһан тушаа 15 мянган үгэтэй тусхай элидхэл тунхаглахань. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: США доторшье, хилын саанашье бүхы хэрэгнай һайнаар бүтэнэ, Вьетнамдахи дайн, США-гай бюджедэй талаар тохёолдоһон 30 миллиард долларой хэмжээтэй гарза хохидол, долларой девальваци — эдэ бүгэдэ хүгжэлтэ дэбжэлтын гэршэ гээшэ, энээнэй түлөө һунгагшад баяр хүргэхэ ёһотой гэжэ ойлгуулхые оролдоно.

Эдэ бүхы политическэ номнолой үрэнь яһала эли. Энэ үрэ дүн американ арадта яһала үнэншэмөөр байха бээз гээд засагаархид тоолоно. Теэд, үнэндөө, американ арадай дунда этигэлээ алдаһан ябадал, зэбүүрхэл үүсхэнэ гэжэ Рестон бэшэнэ. 1972 оной гарахаяа байхада, эдэ асуудалнууд политическэ ба һанаа зобоодог тон хэсүү асуудал болоно гэжэ Рестон тэмдэглэнэ. Энэ ушар президент Никсонэй кабинедэй гэшүүдтэшье хабаадана. Япон, Европын юрэнхы дэлгүүртэ хабаатай оронууд США-гай бодото политикые үнэндөө ямар юумэн тодорхойлноб гэжэ хүсэд ойлгоногүй.

Энээнһээ уламжалан, бүхы хүнүүд, тэрэ тоодо Индидэхи манай үнинэй ханинаршье, Таиланд ба Пакистандахи манай союзнигуудшье һэжэг түрэдэг болонхой гэжэ Рестон ажаглана.

США Япон хоёрой хоорондын арсалдаанууд тухай

ТОКИО. (ТАСС). Япон США хоёрой хоорондын харилсаан һүүлэй үедэ бирагүй болонхой гэжэ Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр Такэо Фукуда мэдүүлбэ. Японой дипломатическа зурганай хүтэлбэрилэгшэ «Пэсифик комьюнити» гэжэ журналай январиин номерто зорюулһан статья дотороо Япон Америкын Холбоото Штадууд хоёрой хоорондын «экономическа зүришэлдөөнүүд» тухай сэхэ бэшэнэ.

Хоёр ороной хоорондын харилсаандахи зүришэлдөөе, этигэл алдаһан ба сухэрэнги мэдэрэл үүдхэһэн шалтагаануудые ойлгохо тон шухала» гэжэ зааха зуураа, Т. Фукуда хадаа «Япониие үгэ дууласатай дахуулнай гэжэ зарим америкэнецуудай урда мэтээр тоолодог» байһантайнь дашарамдуулан шаналжа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ООН-ой генеральна секретарь буруушаана

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Тан американ сэрэгэй самоледуудай ДРВ-е бүдүүлигээр бомбодожо байһан ябадал буруушааба. Эдэ бомбодолгонуудынь — Индохитадай асуудалые Парижэдахи хэлсээнүүдэй үедэ эбэй гуримаар шиидхэхэ замда гол һаад тойбо болоно гэжэ У Тан мэдүүлнэ.

Брандт Никсон хоёрой хөөрэлдөөнүүд

ВАШИНГТОН. (ТАСС). ФРГ-гэй канцлер В. Брандтын, США-гай президент Р. Никсонэй хоорондын хөөрэлдөөнүүд Ки-Бискейндэ (Флоридын штат) боложо үргэлжэлһөөр. Эдэ хөөрэлдөөнүүд тухай ямаршье тусхай мэдээсэл мүнөөдөө тунхаглагдаагүй. Гэхэ зуура президент ба канцлер уласхоорондын тон шухала асуудалнуудые, тусхайлан хэлэбэл, Европын экономическа нүхэсэлдэ хабаададаг оронуудай ба Холбоото Штадуудай хоорондын харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ехэ амжалтануудай жэл» гэһэн түрүү бэшэг. Республикын ажалшадай ажал хэрэгүүд тухай информацинууд. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Угаа дамжаһан хүдэлмэришэд» — А. Пинскерэй статья. А. Вставскиин «Гол зорилгоёо анхаралһаа алдажархёо» гэһэн статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Залуу һурагшатай уулзалга» — А. Васильевагай статья. С. Козловагай «Түвынхид баяр баясхалан хүргэнэ» гэһэн статья. «Зүрхэ сэдьхэлээрээ ходо залуу» — Н. Викторовэй корреспонденци. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Саһан ба сэсэгүүд» гэһэн репортаж. Милициин ажал хэрэгүүд. Соносхолнууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 82-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-01681. Заказ 1147.